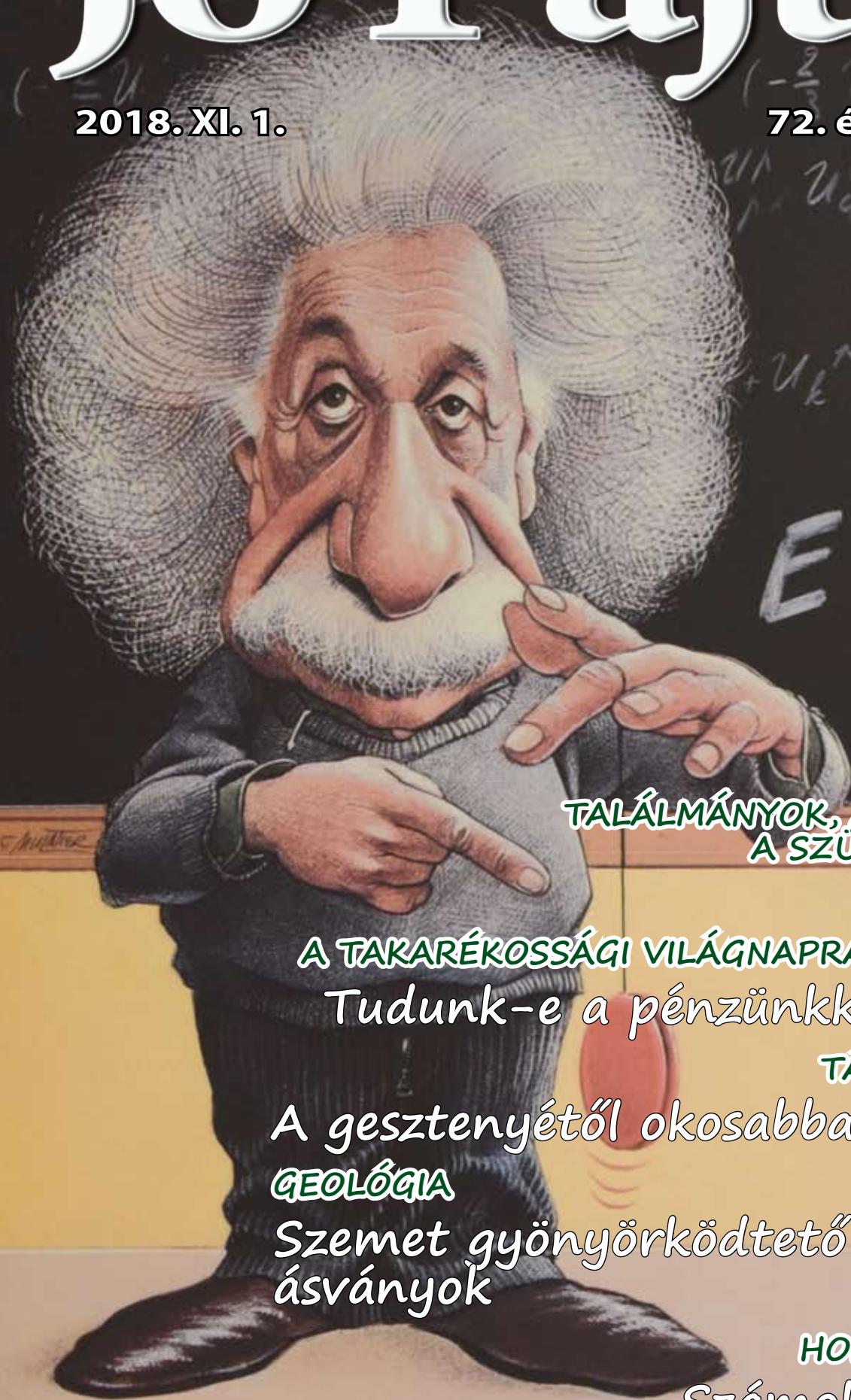

Jó Pajtás

2018. XI. 1.

72. évf., 30. szám

TALÁLMAŊYOK, AMIKET NEM
A SZÜKSÉG SZÜLT

Heuréka!

A TAKARÉKOSSÁGI VILÁGNAPRA

Tudunk-e a pénzünkkel bánni?

TÁPLÁLKOZÁS

A gesztenyétől okosabbak leszünk

GEOLÓGIA

Szemet gyönyörködtető
ásványok

HONNAN ERED?

Számok rovással

AJÁNDÉK a hátlapon: az elemek periódusos rendszere

Tematikus számunk a magyar tudomány ünnepének tiszteletére

Mai számunk a tudományé

Be kell vallani, noha minden napra jut legalább egy világnap, nemigen hederítünk rá. Van persze hozzánk közel álló, amit netán könnyebben megjegyzünk. Aki például szereti a madarakat, az tudja, hogy május 10-e az ő napjuk. És sejtitek-e, mit ünneplünk november 3-án? Nos, nem titok: a magyar tudományt. Először 1997-ben, azóta azonban rendszeresen, mind szélesebb körben. Nagyon sok hasznos találmány kötődik magyar, vagy magyarországi feltaláló nevéhez, sokukról pedig még csak nem is hallottunk. Ezzel szemben a címdalunkon szereplő Albert Einstein rendkívül népszerű, és talán a szimpatikus karikatúrát is láttátok már.

Mai számunkba édeskevés fért abból a gazdagságból, melyet a magyar tudomány adott a világnak. Kedvcsinálónak azonban talán elegendő. Nézzetek utána, ki volt: Körösi Csoma Sándor, a két Bolyai, Eötvös Lóránd..., és még sokan mások.

JÁTSSZUNK EGYÜTT KARÁCSONYIG!

6 hét – 6 kérdés – 12 ajándék

Főnyeremény: egy Huawei-táblagép

Máris kevesebb mint két hónap választ el bennünket karácsonytól, ami az év legszebb ünnepe mellett a téli szünidő kezdetét is jelenti. Készüljünk együtt ezekre a szép napokra!

Mai számunkban közöljük a karácsonyi nyereményjátékunk első szelvényét, amit csak ki kell tölteni és megőrizni. November folyamán és december első csütörtökén hasonlóképp kell eljárnotok, azaz összesen hatszor. Mai számunktól kezdődően tehát minden héten egy-egy szelvényt közlünk egészen december 6-áig: november 1., november 8., november 15., november 22., november 29. és december 6. napján. Reméljük, nem lesz gond összegyűjteni a hat szelvényt, kitölteni, borítékba zárni, megcímezni és elküldeni címünkre: **Jó Pajtás, 21 000 Novi Sad, Vojvode Mišića 1.** Így határoztunk, hogy egy hiányzó szelvényt megbocsátunk, tehát legalább öt szelvényt kell beküldeni ahhoz, hogy részt vehessetek a sorsoláson. Az utolsó szelvény megjelenése után, december 6-a után várjuk a borítékba zárt, kitöltött szelvényeket, melyeknek legkésőbb december 14-éig (12 óráig) kell szerkesztőségünkbe érkezniük ahhoz, hogy dobozba kerüljenek és részt vegyenek a sorsoláson. A sorsolás eredményét a december 20-án megjelenő félévzáró, karácsonyi dupla számunkban tesszük közzé, így nagy eséllyel a fenyőfa alá kerülhet a nyeremény.

Mivel a nyereményjátékot a Magyar Szó Kft. szervezi, magától értetődő, hogy a kft. dolgozói és szűkebb családjuk nem vehet részt a játékban. Aki viszont jogosult a játékokra, akár több borítékba is gyűjthet szelvényeket, így nagyobb eséllyel nyerhet.

Régóta nem szerveztünk számotokra ilyen fajta játékot, épp ezért bízunk benne, hogy játékos kedvetek előjön, és karácsonyra már valaki a fenyő alá teheti valamelyik nyereményt:

– egy tablet – Huawei T3 10, melynek értéke 20 ezer dinár (9,6", 2 GB memória...)

– hat T'nB vezeték nélküli számítógépegér
– két féléves Jó Pajtás-előfizetés
– három Jó Pajtás-falinnaptár Jó Pajtás feliratú bögrével és tollal

Nem marad más hátra, mint sok sikert kívánni a játékos kedvűeknek, és íme az első szelvény!

Ispánovics Csapó Julianna
őszí lírai válogatása

Kosztolányi Dezső

Negyven pillanatkép

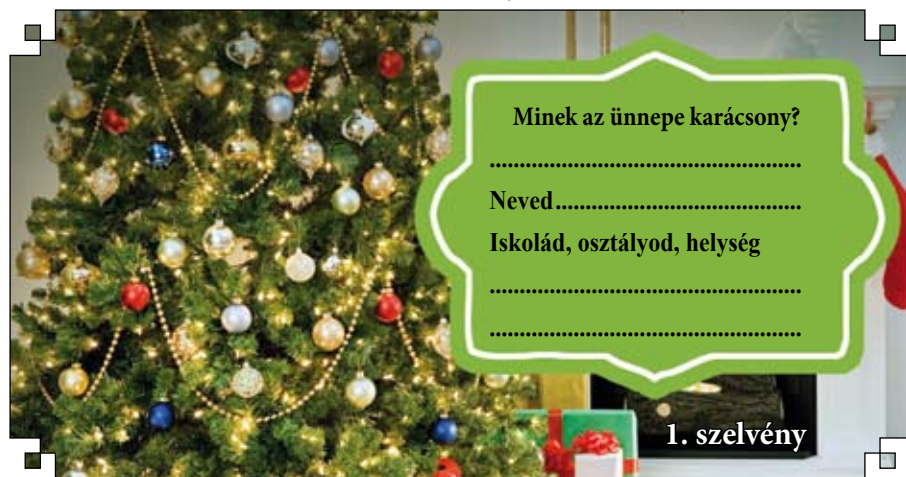
19. Késő ősz a ludasi pusztán
A pitvaron a tengeri
nevet a nap piros tűzére,
de sárga árnyát elveri
a paprikák piros füzére.
Száll-száll a lelkem kergetőzve
a mustszagú, világos őszbe,
mint szélbe csörgő papiros,
fölötte a halál és élet
a sárga és piros.

Varró Dániel
Maszat-hegyi naptár

OKTÓBER
Fogynak a nappalok, nyúlnak az esték,
teli pöndörödő levelekkel a fák,
mintha kispriccelt volna a festék,
oly sokszínű lett ez az őszi világ.
És mintha a bőrön ecset kaparászna
arcunk kipirul, belekékül a szánk,
egy piktor az ősz, és nincs neki vászna,
színüket ken ezért maszatolva miránk.

Falcsik Mari
Kék ősz

levedli vörös ruháját a szenvedély
az ember kedve színt cserél
most a kék a legszebb
ez a provanszi hús derű:
a levegő nem reszket
nem csillog nem izzad – csak van
van megfoghatatlan
mint a távolságtartó tények
átlátszó mint végül a lényeg
átlátszó és egyszerű
ízeben valami új
valami ínycsikaró

Minek az ünnepe karácsony?

.....

Neved

Iskolád, osztályod, helység

.....

.....

1. szelvény

A TAKARÉKOSSÁGI VILÁGNAPRA

Tudunk-e a pénzünkkel bánni?

Biztosan hallottátok vagy olvastátok, hogy október utolsó napja a takarékoság világnapja. Olvastam, hogy nagyon hasznos lenne, ha az iskolában titeket is megtanítanának a tudatos takarékosagra. Egy tantárgyat is beiktathatnának, melynek keretében arról tanulhatnátok, hogyan kell a pénzt jól beosztani, éspedig a zsebpénz egy részét. Ugyanis egyesek rögtön elköltik, amint megkapják, mások hónapokig spórolgatnak. Van, aki mindig pénzhányban szenved, más meg ügyesen beosztja, okosan gazdálkodik. Aki félreteszi a zsebpénzt vagy a születésnapra kapott összeg egy részét, vásárolhat majd magának egy különlegesebb dolgot.

Az óbecsei Zdravko Gložanski iskolában heten vannak az ötödik osztályban: **Živković Lara, Tóth Henrietta, Baglyas Ramóna, Jovanović Tanja, Balog Illés, Bálint Alex és Mészáros Dominik.** Arról mesélnek, mi mindennel lehet otthon takarékoskodni, jól tudnak-e gazdálkodni a pénzükkel.

Lara tavaly az elsőáldozásra kapott pénzt még mindig őrzi, nem is költi el, mert nagy tervei vannak!

– Az elsőáldozásra 200 eurót kaptam, megtaláltam a testvérem utazótáskájában felejtett 50 eurót, s az is megvan. Nem költöttem el, hanem összegyűjtöttem lakásra. Mire nagy leszek, sok pénz összegyűlik, és veszek egy lakást. A szülinapomra kapott pénzen pedig majd veszek valami divatos blúzt vagy ami kell.

Henrietta is az elsőáldozásra kapott sok pénzt, s megvette a régen tervezett mobilt.

– Nagyon szerettem volna már régen egy okostelefont venni – meséli –, hát most megvettem. Azért maradt is pénzem, ugyanis anyukámék hatan vannak testvérek, s mindegyiktől kaptam 100-100 eurót. Tehát még maradt pénzem, amit nem költök el, hanem gyűjtöm. Amit a szüleimtől kapok, azon meg valamilyen divatos ruhát, nadrágot, blúzt veszek. Otthon is szoktam takarékoskodni, ugyanis a testvéreim után zárom el a csöpögő csapot...

**Halász István:
A takarékoságról**

*Itt van öt burgonya a markomban
Ebből három megy be a hasamba,
És egy kerül feltétlen a kamrába,
egy meg a jövőnek szánva.*

*E kis történetnek a tanulsága:
A jövőre is gondolj, ne csak a mára.
A kamra krumplija a holnapot szolgálja,
De a földben érő meg kell a holnaputánra!*

*Ha ezt az igazságot elfelejted,
A jövőben ezt nagyon megszenveded!
De a szavak ne szegjék kedvedet,
Takarékoság legyen a lételemed!*

Az egész osztály takarékoskodik

Ramóna anyukájától szokott zsebpénzt kapni, azt gyűjti össze.

– Sok virágot kaptam az elsőáldozásra – emlékezik vissza Ramóna –, meg pénzt is, amit már régen elköltöttem csokira. Régen nagyon szerettem a csokit... Mostanában már nem, s ami zsebpénzt kapok anyukámtól, azt összegyűjtöm.

Illés a szülinapra kapott pénzét őrzi, hogy valamilyen számítógépes dolgot vegyen.

– Én nem voltam elsőáldozó, és nem is szeretnék lenni – jelenti ki Illés –, de azért van pénzem. Nekem nem ajándékot hoznak a szülinapomra, hanem pénzt. Sok összejön, 1000-1000 dinárt is szoktam kapni szüleimtől, nagyszüleimtől és az ismerősektől. Hobbim a számítógépek és az elektronika. Ha összegyűlik a pénzem, veszek egy konzolt, ami egy számítógépes játékszer, PlayStation 4-et. Ez olyan, mint egy CD lejátszó, a tévéhez kapcsolom, s azon lehet játszani. Elég drága, 300-400 euró. Eddig van 100, de majdcsak összegyűjtök még, hogy megvegyem. Üzenem a Jó Pajtás olvasóinak, ha kapnak pénzt, ne költsek el erre-arra, hanem valamilyen értékes dologra gyűjtsék, amit már régen szerettek volna megvenni, mint én. Én is takarékoskodni szoktam otthon, eloltom a villanyt, ha nem vagyok a szobában.

Alex is jobban szereti, ha a szülinapjára pénzt adnak.

– Van, hogy 50 eurót is kapok a nagymamától, de jobban szeretem, ha ajándékkal lepnek meg. Azért jól jött a pénz is, ugyanis tartogattam hónapokig, s csak aztán költöttem el cserkészruhára, ami 40 euróba került. Ha van pénzem, adok a kistestvéremnek is. Ugyanis nemrég született unokatestvérem, s anyukájától kaptam 600 dinárt. Meg Illéssel szoktunk locsolkodni menni, s ott is összegyűlik elég sok pénz. Ezen meg Canyon egeret vettem.

Tanja az összegyűjtött pénzét iskolakezdekor költötte el.

– Ami pénzt kaptam a szülinapomra – mondja Tanja –, mind elköltöttem füzetekre, tanfelszerelésekre. Vettem divatos blúzt, nadrágot is. Anyukám megdicsért, hogy nem költöttem el hiábavalóságra. Zsebpénzt is szokott adni. Otthon az árammal is takarékoskodom, ha a testvérem nem oltja el a tévét vagy a villanyt, akkor én eloltom.

Dominik nyitott szemmel jár az utcán, s mindig talál ezt-azt.

– Gyűjtögetem a pénzt, amit találok az utcán. Volt, hogy 20, de megtörtént, hogy 100 dinárt is találtam a földön. Gyűjtögetem. Locsolkodás-kor elég sok pénzt szoktam kapni. A lányokat szoktuk meglocsolni, és anyukájuktól pénzt is kapunk a piros tojás mellé. Jobban szeretem, ha szülinapomra is pénzt kapok, így sokat összegyűjtök.

Koncz Erzsébet

Sakkozzunk az óbecsei Samuban!

November 3-án, szombaton tartjuk a 43. Jó Pajtás Sakkturnánkat

Óbecsén négy általános iskola van, mind-egyikben több száz gyerek tanul. Általában az otthonukhoz legközelebbibe járnak, ám a település így is elég nagy ahhoz, hogy egyesek igazán sokat karikázzanak, vagy gyalogoljanak az iskoláig. Persze panaszra nincs ok, ha jó közösségbe igyekszik az ember.

Hogy milyen samusnak lenni Óbecsén? Nem tudhatom, hisz nemcsak rég kinttem az iskolapadból, hanem a Samu közösségébe sem tartoztam, sőt még csak óbecseinek sem mondhatom magam. Azt viszont sejtem, benyomásom azt sugja, hogy az odajárók igen jól el vannak egy mással.

Lapunk hasábjain ebben a tanévben többször emlegettük az iskolát, mint szoktuk. Hogy miért? Egészen egyszerűen azért, mert ebben az oktatási intézményben tartjuk a 43. Jó Pajtás Sakkturnát. Ezt a nemes sportot nagyon régen magáévá tette kis szerkesztőségünk, **Piszar József** irányításával évtizedeken keresztül járva a vajdasági iskolákat. Vetélkedőnk egyik mottója ugyanis az, hogy évről évre más településen, más iskolában szervezzük meg a versenyt, ugyanis abban bízunk, ily módon mindenütt elhintjük a sakk, mint sport magvát. Ha pedig már megfogant az adott helységben, akkor hozzájárulunk további népszerűsítéséhez.

Tufegdžić Mónika nem túl rég kinevezett iskolaigazgató örömmel fogadta kezdeményezésünket, és az iskolában működő sakkszakcsoport vezetőjével, **Dragoljub Jovanović**tal már szeptember végén hozzálátott a szükséges előkészületek megtételéhez. Hálával tartozunk mindkettőjüknek. Szintúgy **Stefaniga Csabának**, aki az óbecsei önkormányzat részéről gondoskodik arról, hogy jól érezzük magukat Óbecsén. Fő támogatónk a Magyar Szó Kft., de hálásak vagyunk a temerini **Koral Dekor** virágüzlet tulajdonosának, Kókai Magdolnának is a támogatásért.

Ha emlékezetünk nem csal, ez lesz az első alkalom, hogy ebben az iskolában kerül meg-

Tufegdžić Mónika nem túl rég kinevezett iskolaigazgató örömmel vállalta a házigazda szerepét

rendezésre a lapunk neve alatt futó sportrendezvény. Ez a tény nem befolyásolt bennünket abban, hogy **Brindza István** nemzetközi sakkbíró segítségével meghirdessük a versenyt, mely szabályzatában nem különbözik a korábbi évek propozícióitól.

Vagyis: a 43. Jó Pajtás Sakkturnát 2018. november 3-án (szombaton) tartjuk az óbecsei Samu Mihály Általános Iskolában (Testvérség-egység utca 2.), a Vajdasági Sakkszövetség védnöksége alatt, a Magyar Szó szervezésében. Minden általános iskola maximum 5 tagú fiúcsapattal és maximum 3 tagú lánycsapattal nevezhet be. A verseny 7 fordulós, egyéni és svájci rendszerű, az egy iskolába tartozó egyének eredményeinek összeadásával alakul ki a csapatok sorrendje. A legjobban helyezettek serleget, érmeiket és különböző ajándéktárgyakat kapnak jutalmul, külön a fiú- és lány-, ezen belül külön az alsós és felsős csoportokban. Az utazási költ-

ségek a résztvevő iskolákat terhelik, a szervező reggelit biztosít a résztvevők számára.

A sakk-készleteket és sakkórakat a csapatok hozzák magukkal. A benevezési idő lejárt, de szerkesztőségünk nyitott mindenki előtt. Bárminemű információval e-mailben a **jopajtas.szerk@magyarszo.rs** e-mail-címen válaszolunk, de a **021/457-100**-as telefonszámon is hívhatnak bennünket.

A diákmunkák otthonossá teszik az iskola folyosóját

A csapatvezetők hozzák magukkal ezt a névsort a verseny helyszínére, ugyanis a csapatok végleges benevezése és regisztrálása az esetleges játékoscserekorrigálásával az iskolában történik – ez fontos a számítógépes nyilvántartás miatt –, meghozza november 3-án, 8.30 és 9.00 óra között. A megnyitó tervezett időpontja 9.30 óra. Kérjük az érdeklődő csapatok vezetőit, hogy tartsák magukat a megadott időpontokhoz és a torna szabályaihoz, ugyanakkor ismertessék a versenyzőkkel a torna szabályait.

Az őszi, meleg napokra nem panaszkodott senki

Az óbecsei Samu Mihály iskola

A gyerekekre vagyunk a legbüszkébbek

Huszonöt éves a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete

Anyanyelvápolással indult 1993-ban a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesületének munkája, amikor Nagy Margit, az egyesület vezetője még az Újvidéki Diáksegélyező Egyesületben dolgozott. Most, 25 évvel később a Magyar Szó kérésére a vezető felidézte a kezdeteket és az eddigi, igen szerteágazó tevékenységet.

– Eleinte ötszáz, aztán négyszáz gyerekkel foglalkoztunk, jelenleg háromszázat ölel fel ez a programunk, mert fogy a népesség. A fő célunk ilyen módon elültetni a gyermekekben a magyar identitástudatot, illetve a keresztény gondolkodást. Ez nagyon nehéz a mai időkben, amikor nemcsak a fiatalok, hanem a felnőttek sem mutatnak érdeklődést sem a keresztény értékek iránt, sem pedig a magyarságuk nem érdekli őket. Nagyon nehéz a helyzet, azért kell olyan jellegű rendezvényeket, oktatási programokat kitalálni, amelyek valamilyen módon vonzzák őket. Ennek egyik formája az említett anyanyelvápolás, melynek keretében szemléket, táborokat szervezünk, és jutalmazuk a gyerekeket a magyar kormány támogatásának köszönhetően. Nemcsak az anyanyelvápolásra tudunk hatni, hanem az irodalom szeretetére is az általános iskolások és a középiskolások körében, a Gion Nándor Olvasási Verseny és Tábor által. Ezenkívül vannak természettudományi rendezvényeink, amelyeknek a vezetője Muhi Béla fizikatanár. Most már nyugdíjba vo-

nult, de teljes gőzzel dolgozik tovább. Ezt bizonyítja a legutóbbi 16. GENIUS konferencia is. A gyerekeknek több versenyt, fizikával, kémiával kapcsolatos táborot szervez, előadóként is motiválni tudja a gyerekeket Szórád Endrével, a zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium Eötvös-díjas tanárával.

Az egyesületünk nagy hangsúlyt fektet a pedagógusképzésre is. Az Apáczai Nyári Akadémiát minden évben megrendezzük, négy szekcióban (történelem és magyarság, természettudományok, biológia, valamint pedagógi-

ai/osztályfőnöki továbbképzés). A tapasztalatok továbbadása a gyerekeknek, a környezetvédelmi nevelés nagyon fontos. Magyarországról nagyon sok előadó jön. A legutóbbi környezetvédelmi továbbképzés nagyon sikeres volt: óvónők, tanítónők jelentkeznek, tanárok is. Ez a nyári képzés kétszer egyhetes. Az első héten két témában működünk, a második héten szintén kettőben. A táborban hagyományápolás is van. Egyébként pedagógusaink részt vesznek az erdélyi Bolyai Nyári Akadémián, és el szoktak látogatni a felvidéki nyári akadémiákra is. Az említett programjainkon kívül kiemelném a Vajdasági Magyar Tankönyvtanács munkáját. Ismeretterjesztő füzetek néven ad ki tankönyvpótló kiadványokat, elnöke Muhi Béla.

Hogy mire a legbüszkébbek a VMPE-ben? Nagy Margit szavai szerint a gyerekekre!

– A legnagyobb elégtétel számomra, amikor látom, hogy a gyerekek boldogok. A verseny után ölelkeznek, örömmel majdnem visítanak. Büszke vagyok, amikor a táborokban a résztvevők jól érzik magukat, haladnak a magyar nyelv tanulásával. Óvodásokkal is foglalkozunk Újvidéken, Nagybecskerekben és most Maradékon is, ahol mi kezdtük el annak idején a munkát, de most a Református Egyház vezetésével már magyar egyházi óvoda létezik. Még nincs akkreditálva, de hamarosan az is meg fog történni.

(B. V.)

A TOPOLYAI CSÁKIBAN

Furfangos kincskeresés Mátyás király módjára

A gyerekhét alkalmából magyartanáruk, Nagy Majlát Ágota egy furfangos kincskereső játékot szervezett a felső osztályosok részére. Az izgalmas feladványokat, melyek nem voltak túl bonyolultak, a szünetekben

oldottuk meg. A csapatok osztályonként voltak összeállítva. Nyelvtörőt mondtunk, római számokkal matekoztunk, kvízkérdésekre kerestük a választ az informatikateremben, egy egy adott személyt – Mátyás király kódexfes-

tőjét, ceremóniamesterét, zászlóforgatóját és főpohárnokát – kellett felkutatnunk az iskola útvesztőjében. Ha sikerült teljesíteni a feladatot, jutalmul egy puzzle darabot kaptunk, illetve a következő feladványt, ami elvezetett egy újabb kirakóshoz. A játék végén a 6 puzzle darabból egy képet kellett összeraknunk. A Mátyás-év alkalmából a kvízkérdések és a képek is a királyhoz kapcsolódtak. A leggyorsabb és a legtöbb helyes választ adó osztályok jutalomban részesültek.

A kirakott képekből egy plakátot is készítettünk, így az iskola folyosóján mindenki megcsodálhatja a kolozsvári és a szabadkai Mátyás-szobrot, Mátyás király szülőházát, a budai várban található Mátyás-kutat, a címer és a corvinákat. Jól szervezett, érdekes csapatépítő játékban vehettünk részt. A nap végén az én osztályom örült a legjobban, hiszen mi lettünk az elsők!

Kollár Melitta,

8. c osztály, Csáki Lajos iskola, Topolya

Az iskola folyosóján mindenki megcsodálhatja a kolozsvári és a szabadkai Mátyás-szobor, Mátyás király szülőházát, a budai várban található Mátyás-kút, a címer és a corvinák kirakott képét

Kozmetikusnál jártunk

A nyolcadikos lányok egy kellemes és hasznos órát töltöttek el a temerini Vénusz kozmetikai szalonban.

Vendéglátónk, **Koperec Renáta** tulajdonosnő és munkatársnője végigvezetett minket a szalonon, majd elbeszélgettünk velük. A szakembert természetesen a serdülőkori bőrápolásról kérdeztük először.

A ballagás is előttünk áll, így kikértük véleményét az alkalmi sminkkel kapcsolatban. Diszkrétebb sminket ajánl, de meghallgatja a kéréseket, és végül közös megegyezéssel készül el az arcfestés.

Mivel nyolcadikosként a pályaválasztáson is törjük a fejünket, kértük, meséljen arról, ő hogyan került erre a pályára. Megemlítette, hogy, mint minden hivatásban, nem elég az alapképzés, hanem állandóan fejlődni kell. Ugyanakkor a szaktudás mellett a jó kozmetikusnak egy kicsit pszichológusnak is kell lennie!

További sok sikert kívánunk munkájukhoz, és köszönjük a vendéglátást!

A temerini Kókai Imre Általános Iskola 8.b osztályának lánytanulói

Ki csatlakozhat a topolyai Via Marie ifjúsági kórushoz?

A Via Marie tekintélyes múlttal rendelkező ifjúsági kórus. Alapítója Gál Mária hittanárnő volt. Kisebb kihagyás után Kokrehel Júlia és Kokrehel József szervezte újjá – Katona Marianna hittanárnő is részt vesz a kórus vezetésében –, és a tagokkal együtt a Via Marie nevet választották, hiszen Topolyán a Sarlós Boldogasszony-templomban működik a kórus. Itt minden első vasárnap ifjúsági énekekkel dicsérik az Urat. A misén felcsendülő énekeket gitár, fuvola és szintetizátor hangja is kíséri.

A próbákat a topolyai plébánia Szent Kereszt termében tartják. Ki csatlakozhat a kórushoz? Bárki, aki kedvet érez hozzá.

Turi Orsi

Fotó: Vass Károly

Felhívás

a Simonyi Zsigmond helyesírási verseny Kárpát-medencei versenyére Vajdaság területén a 2018/19-es tanévre

Az Újvidéki Módszertani Központ, a Magyar Nyelvtudományi Társaság az Eötvös Loránd Tudományegyetem Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézetének támogatásával Kárpát-medencei helyesírási versenyt hirdet Magyarországon, valamint határon túli magyar lakta területeken, az általános iskolák felső tagozatos diákjai számára.

A verseny fordulói, időpontjai, helyszínei:

1. Iskolabajnokság, 2018. nov. 21. (szerda), 14 óráig (iskolánként annyi diák juthat tovább a körzeti versenyre, ahány magyar tagozat van)
2. Körzeti verseny, 2019. március 2. (szombat), 10.00 óra (a körzetekből a nyolc-nyolc legeredményesebb tanuló szerez jogot a döntőn való részvételre)
3. Tartományi döntő, 2019. március 30. (szombat), 10 óra, Újvidék, Petőfi Sándor Általános Iskola (a nyolc legeredményesebb diák utazik Budapestre)
4. Döntő, 2019. május 25. (szombat), 10.00 óra, Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar.

A vajdasági körzeti versenyek szervezői:

1. körzet: Szabadka, Október 10. Általános Iskola (Közép-Bácska), Köröndi Aranka.
2. körzet: Zenta, Emlékiskola (Tisza mente), Kormányos Katona Gyöngyi.
3. körzet: Torda, Ady Endre Általános Iskola (Bánság), Kovács Zsuzsanna.
4. körzet: Újvidéki Módszertani Központ, (Dél-Bácska), Horvát K. Erika.

Kérjük azokat az iskolákat, amelyek szeretnék részt venni a versenyen, hogy részvételüket jelezzék az umk@eunet.rs e-mail-címre.

Benevezési határidő: 2018. november 5.

A benevezési díj 400 dinár tanulónként. Ezt csak azon tanulók számára kell majd befizetni, akik a tartományi döntőn vesznek részt. Számlaszám: 340-11011034-81 (Erste bank).

A verseny országos koordinátora az Újvidéki Módszertani Központ.

Szenteleky-nap Szivácon

Dr. Szentelkey (Sztankovics) Kornélról emlékeztek meg Szivácon az író születésének százhuszonötödik, valamint halálának nyolcvanötödik évfordulója alkalmából. A program a Szenteleky életéről szóló kiállítás megtekintésével kezdődött. A Matica srpska könyvtára elektronikus kiállítást mutatott be, ennek köszönhetően a résztvevők betekintheztek az író munkásságába. Ezt egy kerekasztal-beszélgetés követte, amely után Kiss Tamás olvasott fel az íróról, és L. Mőger Tímea ismertette az Üzenet a dorozslói „magaságyból” naplórészletet. Átadták a Szenteleky-díjat, melyet Várady Tibor, valamint a Bazsalikom Műfordítói díjat, melyet Orcsik Roland vehetett át. A programot a verbászi, a vepárdi, a cservenkai és a sziváci művelődési egyesület tagjai, valamint a külai Népkör képviselői zárták. A résztvevők megkoszorúzták Szentelkey Kornél sírját és emléktábláját.

Tudod-e, ki volt Szentelkey Kornél?

Szentelkey Kornél író, irodalomszervező, szerkesztő,

műfordító volt. Pécsen született 1893-ban. Zomborban járt gimnáziumba, Pesten szerzett orvosi oklevelet. Regények, versek, színpadi játékok, útirajzok, tanulmányok szerzője. 1933-ban halt meg, az ósziváci katolikus temetőben nyugszik.

Érdekességek Szentelkeyről:

* 140 általa megírt, valamint róla szóló könyv található az újvidéki Matica srpska könyvtárban.

* Ákácok az őszben című versét Danilo Kiš lefordította szerb nyelvre.

* Az Isola Bella a második, egyben utolsó regénye.

* Kairóban is járt.

* Mottója: Nem szabad meghátrálni!

T. O.

Állomások

Egy nap sem múlt el, hogy anya ne dorgált volna meg azért, amiért sokat játszom a számítógépen. Hányszor hallottam, hogy azt mondja, elnyel a virtuális világ. Persze jól nevettem rajta, és amikor dolgozott, én csak ott ültem a gép előtt, és teljes beleéléssel játszottam kedvenc játékaim. Nem gondoltam arra, hogy egy olyan állomás előtt állok, amelyen nehéz lesz túllépni.

Délelőtt kilenc óra. Anya dolgozik, és furcsamód a család többi tagja is valahol a dolgát intézi. Ennél jobb nap nem is kell! Hanyagolható a reggeli, a fogmosás és a szokásos kötelező dolgok. Leülök a számítógépem elé, és indulhat a nap. Bekapcsolom a frissen letöltött játékot, már alig vártam, hogy kipróbálhassam. Fülhallgatót a fejemre, és indulhat a játék. A neve ÁLLOMÁSOK. Elképesztő, milyen grafikája van... teljesen elragadott, és a hangeffektek is káprázatosak. Arra gondoltam, hogy anya miről marad le, ez a világ csodálatos. A játék indítása után kiírta a program: ÁLLOMÁS 1. Egy városban vagyok. A városban pszichopáták, gyilkosok rohanganak, köztük vagyok én is. Ebben a városban nincsenek szabályok. Nagyon megtetszik a játék. Elindulok egy utcán, találok egy fegyverboltot, megveszem a legjobb fegyvereket. Elképesztően sok gránátot is magamhoz veszek. Felmászok az egyik ház tetejére, és csak úgy szórakozásból ledobálom őket, és felrobban a fél utca. Szinte érzem a forróságot, és a hangja valami döbbenet, fülsüketítő. A háztetőről látom a város szélét, ott egy táblát, odasétálok. Azt írja rajta: ÁLLOMÁS 2. A meglepetés, ami ott ért, az volt maga a csoda. Ahova érkeztem, egy olyan világ, ahol nem létezik a kör forma. Minden alkotóelem kocka volt, a lehetőségek és végtelenek tárháza. Mielőtt megcsodálhattam volna egy kockából készült malacot, rádőbbsenem arra, hogy az én kezem is kockás. Mi történt?! – annyira élethű a játék, hogy az imént a gránát hőjét éreztem... De nem erről van szó, én benne vagyok a játékban. Hát ez fantasztikus... Elnyelt a virtuális világ. Elindultam és felépítettem a legcsodálatosabb kockaházat eme nyugodt világban. Fát vágtam, ami nagyon érdekes volt, hiszen a fa is kockából volt. Állatokat tartottam és bányásztam. A csodálatom nem tartott sokáig, unalmassá vált a „kocka élet”. Az erdőben sétáltam, amikor fényt láttam. Egy tábla volt, amin ez állt: ÁLLOMÁS 3. Izgatottan léptem át rajta, és már száguldok is, a talpam forrósodik. Nem csoda, háromezzsal száguldok egy robotokkal teli világban. Már tudom a küldetésem, és felpörögve, adrenalinnal telve megyek megsemmisíteni a főrobotot. Fájdalmas küzdelem volt, minden porcikám sajog. Ég a fél város a harcunktól. Izzok, fáradt vagyok és várom, hogy vége legyen ennek az egésznek. Sikerként legyőzöm a főrobotot. Nagy sebességre kapcsolok, hogy mihamarabb egy másik állomásra jussak. Már fogy az energiám, és azt hiszem, az útnak nincs is vége. De jön egy tábla, rajta: ÁLLOMÁS 4. Végre átlétem, és ember formám van. Megkönnyebbülök, azt gondolom, majd most kipihenem magam. Leülök egy fa tövébe, sebeim nyaldosom. Lőnek rám, futni kell, és én futok. Aknák robbannak a lábaim nyomán, és kezembem semmit sem ér a fegyver. Szétlőhetek bárkit, de ha megfordulok, meghalok. Már nem tetszik annyira a játék, nem akarok itt lenni! Nem tudom, hogy kerültem ide, hogy történhetett ez. Biztos az új számítógépes vírus az oka, amit az új játékkal töltöttem le. De nem szabadulhatok, menekülnöm kell tovább. Kínoz a bűntudat, félek is, és kimerültem. Az aknamező után látom az ÁLLOMÁS 5. jelzést. Csak remélem, hogy nyugalmas lesz, és ki tudom találni, hogyan jussak vissza a világomba. Lassíthatok végre, leülök. Gyerekhangokat hallok és megörülök. Nincs minek örülnöm, megjelennek mellettem félelmetes, bizarr teremtmények. Újra menekülnöm kell, ki akarok innen jutni. El kell bújni, átgondolni ezt az egészet. Találok egy házat, ott meghúzom magam. Erősen gondolkodom, de belemásznak a fejembe, egy idéző az... A számítógépes vírusról gondolkodom, hogyan tudnám megállítani. Ekkor az idéző megidéz a vírust nekem, aki ebbe a játékba juttatott. Nem tudom, mitévő legyek. A játék ezen állomásán még négy csapattársam volt, akik azonnal a segítségemre siettek, mielőtt megérezték, hogy bajban vagyok. Nagyon nagy erőfeszítések, küzdelmek árán tudtuk csak legyőzni a vírust. De sikerült!

Megköszönni sem tudtam, mert abban a pillanatban a hideg számítógépasztalomat éreztem. Levettem a fülhallgatót, és már magam sem tudom, hogy álmodtam vagy valóság volt. De örülök, hogy vége! Kimentem fogat mosni, még soha nem éreztem így magam. Nem fogom elfelejteni, ami ekkor történt. Kikapcsoltam a gépet, és úgy vártam, hogy hazaérjen a családom, mint addig sohasem.

Mári Alexandar, 8. osztály, Id. Kovács Gyula iskola, Bácskossuthfalva

Parancsolgató Macska néni

Volt az erdő közepén egy úgynevezett Makkfalva.

Ott volt óvoda, bölcsőde, iskola, egészségház, bolt, minden, aminek kell lennie egy faluban. Volt ebben a faluban egy óvoda, amit úgy hívtak, hogy Makkfalvi óvoda. Ennek az óvodának az óvónőjét úgy hívták, hogy Macska néni. De a gyerekek úgy hívták, hogy Parancsolgató Macska néni. A gyerekek nem szerették az óvónőt, mert parancsolgatót nekik. Egy szép őszi napon nem ment egy gyerek sem oviba. Macska néni nem tudta, mi történhetett. Ezért elment a Nyusziháza és megkérdezte, hogy miért nem jön óvodába Nyuszkó. Nyúlányó azt válaszolta, hogy nem megy, mert állandóan parancsolgat a kicsiknek. Macska néni megígérte, hogy nem parancsolgat többet, csak jöjjenek oviba.

Úgy is lett. Többet nem parancsolgatót a Parancsolgató Macska néni.

Csuzdi Loretta, 5. osztály, Cseh Károly iskola, Törökfalva

Önéletrajz

Egy zúzmarás, fagyos napon születtem 2005. január 18-án Zentán, a Nagygyörgy család harmadik gyermekeként. Már kiskoromban együtt tanultam a testvéreimmel. Nagyon szerettem és szeretek szavalni, ezért amikor a nővérem vagy bátyám verset tanult, egy részt én is megjegyeztem belőle. Anyukám minden este mesét olvasott nekem, valószínűleg ezért is szerettem annyira az irodalmat.

Életem egy új mérföldkőhöz érkezett, amikor óvodás lettem. Sok kedves emlékem van ebből az időszakból, és az akkor megkötött barátságok javarészt még mindig tartanak. Az iskolába félve indultam, meggyőződésem volt, hogy tele lesznek egyesekkel. Szerencsére nem így lett, a tanító néni keze alatt sokat tanultam, versenyekre jártam és az osztály egyik legjobb tanulója lettem.

Ezzel a tudással felvértezve indultam felsőbe, ahol sok új ismeret fogadott. Kicsit megszeppentem az elején, de igyekeztem minden tantárgynak megtalálni az érdekesebb, színesebb oldalát, hogy könnyebb legyen megtanulni. Otthon, amikor apukámnak segítettem megjavítani valamit, mintha műszaki órán lettem volna, anyuval a közös főzések során lényegében kémiaztunk. Számomra a biológia, a kémia és a matematika a legérdekesebb.

Élet falun

Nagy Boglárka, 2. osztály, J. J. Zmaj iskola, Magyarkanizsa

Ahogy teltek az évek, egy egyre összetartóbb osztály tagja lettem. Új barátokra találtam, akik, ha elfáradtam, akkor is erőt adtak, hogy tanuljak tovább, és soha ne adjam fel az álmaimat.

Most kezdődik még eddigi életem legizgalmasabb szakasza, a kisérettségi, majd a felvételi, új iskola új osztálytársakkal. Kisebb koromban először fodrász, majd matematikatanár szerettem volna lenni, de most legjobban a biológia felé húz a szívem. Ha felnövök, biológiatanárként szeretnék tevékenykedni.

Nagygyörgy Zsóka, 8. osztály, Petőfi Sándor iskola, Királyhalom

A padtársam

Az én padtársam Boglárka. Ő nemcsak a padtársam, hanem a barát-nő is. Hosszú, barna haja és barna szeme van. Alacsony termetű.

Iskolába általában cicanadrágban jár, valamint hosszú ujjú pólóban és tornacipőben. A nagyszünetben elmeséljük, mi történt velünk. Két idősebb testvére van. (Mint ahogy nekem.) Szereti a rajzot és a szerbet. Sokat beszél, és nagyon jó a humora. Például amikor történelemórán plakátot készítettünk, és egy zöld színű szalaggal kötöttük össze, azt mondta Bogi:

– Reni, add ide a szexi kötőt!

És mindenki nevetett, még a tanárnő is.

Remélem, örökké barátok leszünk.

Fejős Renáta, 6. osztály, Cseh Károly iskola, Ada

Az ősz színei

Itt-ott egy sárga, jut minden ágra,

a sok szín nem mindenkinek kín.

Itt-ott egy barna, mint a mókus arca,

a sok szín nem mindenkinek kín.

Itt egy piros, ott egy barna,

mindenki ezt akarja, hisz itt az ősz.

Itt van az ősz, örül minden őz,

hisz itt az ősz.

**Kovács Adrianna, 8. osztály,
Hunyadi János iskola, Csantavér**

Süni a levelek között

Lovas Réka, 3. osztály, EmArt Műhely, Szabadka

Egy estém otthon

Végre elkészítettem a házi feladatom és leültem tévézni. Nagyon vártam közben, mikor szól apám, hogy elmegyünk a tatához megnézni, mit hozott a télapó. Nemsokára szól:

– Zéti fiam, Gréta lányom, gyertek ki a szobátokból! Elmegyünk hazahozni, amit hozott a télapó.

– Hurrá! – lelkesedtem Grétussal.

Beszálltunk az autóba, és azt kívántam, bárcsak Hot Whells pályát kapnék! Amikor odaértünk, nagyon megörültem, mert a karácsonyfa alatt éppen Hot Whells játékpálya volt. A testvérem robotkutyát kapott. Először nem tudta, hogy robot, így hát elkezdte tolni, amikor azonban elindult az ebecske, húgom olyan nagyot ugrott és sikított, hogy csak na. A sikítésre minden elsötétült, és amikor ismét kivilágosodott, észrevettem, hogy álmodtam és hogy szólt apám.

– Elmegyünk tatához Zéti, Gréti!

Bár én már tudtam, mit kaptam a télapótól.

Gera Zétény, 4. osztály, Kókai Imre iskola, Temerin

Fagylaltpalotában jártam

Nyár volt, egy szülinapról érkeztem haza. Olyan melegen sütött a nap, hogy folyt rólam a víz. Bekapcsoltam a klímát, és lefeküdtem pihenni. Arra gondoltam, hogy jó lenne egy hús fagylaltot nyalni. Álmomban egy fagylaltpalotát láttam. Beléptem a csokimázás ajtón, és néztem, hogy a sok gyerek nyalja a fagylaltpalota színes falait. Gondoltam, én is odamegyek, megkóstolom a sok finomságot! Végignyaltam a cukorkristályos ablakokat. Leültem a vaníliakrémes székre, és falatoztam a karjából. Egyre jobban kezdtem dideregni. Anya hangjára felébredtem és lekapcsoltam a klímát.

Sarnyai Dániel, 3. osztály, J. J. Zmaj iskola, Magyarkanizsa

Egy barátság története

Ez a barátság 2014. szeptember elsején kezdődött.

Első tanítási nap, új környezet, új barátok. Már az udvaron nagyon szimpatikusnak tűnt. A megismerkedés után mind a ketten tudtuk, hogy ez a barátság nem lesz olyan, hogy verekedünk, veszekedünk, sértegetjük egymást. Második osztály végén olyanok lettünk, mint a hús és a köröm, szétválaszthatatlanok. Negyedikben volt egy kirándulás, amire majdnem az egész osztály ment. Keresni kellett palackokat, a haverommal együtt kerestük a kincseket, és mi ketten találtuk meg a legtöbbet. Barna a haja, a szeme is barna, a kedvenc étele a gírosz, nagyon szeret viccelődni, és sokat szokott nevetni.

Ez a barátság törhetetlen.

Bali Dániel, 5. osztály, I. G. Kovačič iskola, Szabadka

Barátság

Megtapasztaltam, milyen az élet barát nélkül ebben a nagy világban. A magányos évek alatt rájöttem, ha barátot akarsz, akkor neked kell az adott személyhez alkalmazkodnod. Így tettem. Megnőtt a barátaim száma. A legjobb barátom Csanád, akivel nagyon ritkán beszélünk, ugyanis Magyarországon él. A jó barát számomra az, aki, ha nem is tud segíteni vagy tanácsot adni a témával kapcsolatban, legalább megpróbálja megérteni a gondot. Akivel hasonló a humorérzékünk. Amióta vannak barátaim, sokkal vidámabbnak és élettel telinek látom a világot. Barátság nélkül a világ megtelik unalommal és magánnyal. A barátokra úgy kell vigyázni, mintha csak egy lenne, mert az összes egy pillanat alatt eltűnhet az életünkéből. Néhány „barátság” olyan, hogy az egyik fél azt hiszi, ők barátok, de a másik fél tudja, hogy köztük nincs barátság. Tapasztaltam már nem egyszer ezt az érzést. Egy barátság könnyen unalmassá válhat, ha az egyik barátunk megváltozik az érdeklődési köre, ilyenkor nem lesznek olyan dolgok, amiket együtt tudtok csinálni. Ha a barátságot nem ápoljuk, az előző esetek történhetnek meg. Ha ápoljuk, akkor az egyik legjobb érzés lesz tudni, hogy nem vagyunk egyedül, hogy ott lesz melletted valaki, aki megért és segít, ha kell.

Sárkány Vilmos, 7. osztály, Petőfi Sándor iskola, Óbecse **9**

NEMO-PONT

Űrhajók az óceán mélyén

Amikor a különböző űreszközök „élettartama lejár”, és már nincsenek hasznára az emberiségnek, rendszerint visszazuhannak a Földre. A kisebb objektumok nem érik el a felszínt, még a légkörben elégnek, a nagyobbak ezzel szemben becsapódhatnak bolygónk valamely pontján. Ezt a helyet egyszerűen csak űreszköztemetőnek hívjuk.

Minimálisan ugyan, de megvan a veszélye annak, hogy az égből aláhulló roncsok valakit eltalálhatnak. Erre szerencsére még nem volt példa, az űrügynökségek igyekeznek a maradványokat olyan helyre irányítani, ami a lehető legmesszebb esik a szárazföldtől és így a lakott területektől. Ez a régió az úgynevezett Nemo-pont, amely a déli Csendes-óceánon található, 2688 kilométerre a legközelebbi szárazföldtől.

A Jules Verne ATV megsemmisülése (illusztráció)

Földrajzi koordinátái: d. sz. 48° 52' 36", ny. h. 123° 23' 36", a Ducie-szigetekhez, a Pitcairn-szigetek egyikéhez és az antarktiszi Marie Byrd-földhöz legközelebb. A pont körül csak víz található 22 405 411 négyzetkilométeren, amely nagyobb kiterjedésű, mint az egész volt Szovjetunió. Az óceán itt 4000 méter mély, az egyenlítőtől 5420 kilométerre található.

A piros nyíl a Nemo-pontot mutatja (Ausztrália és Dél-Amerika között félúton)

A legutóbbi becslések alapján a Nemo-pont legmélyén legkevesebb 260 űreszköz nyugszik, a roncsok nagyjából 1500 négyzetkilométernyi területen vannak szétszórva. A Földre csapódott űrroncsok száma drasztikusan megugrott az elmúlt két évben: 2015 óta 161 maradvány pottyant az égből a hullámsírbá.

Nem csupán szatellitok találhatók a tengerfenéken: számos európai és orosz teherűrhajó mellett itt rejtőznek a legendás Mir űrállomás maradványai is.

Az egyik legjobban dokumentált visszatérés a Jules Verne ATV teherűrhajóé. Az űreszköz célja az volt, hogy ellátmányt juttasson el a Nemzetközi Űrállomásra. Feladata végeztével 2008 szeptemberében visszatért a Föld légkörébe, és elégett a Csendes-óceán felett. Megsemmisülését két repülőgép figyelte az ESA és a NASA műszereivel a látható, az infravörös- és az ultraibolya-spektrumban.

Ahhoz, hogy az űrszemét pontosan a kívánt térségben érjen földet, az űrügynökségeknek a legutolsó pillanatig ellenőrzés alatt kell tartaniuk a halálra ítélt űreszközöket. Ez persze nem mindig lehetséges.

1979-ben a NASA 77 tonnás Skylab űrállomása például teljesen irányíthatatlanná vált, és a nyugat-ausztráliai Perth közelében ért földet. Hasonlóan járt az 1982-ben indított Szaljut-7 nevű szovjet űrállomás is, amely a Koszmosz-1686 kísérleti modulegyüttessel közösen, 1991. február 7-én lefékeződve, irányítás nélkül tért vissza a Föld légkörébe, ahol szétesett, és darabjai Chile és Argentína lakatlan területeire zuhantak. Hasonló sorsra jutott az idén a kínai Tienkung-1-is. (origo.hu)

A REPÜLÉS CSODÁJA

Miért a tízezer méter a legideálisabb?

Minden repülés valójában néhány szakaszból áll. Azzal kezdődik, hogy a repülő elstartol a parkolási pozíciójától, és elfoglalja kiinduló pontját a kifutópályán. A megfelelő engedélyek birtokában kezdeti meg a felszállást, egyre nagyobb sebességre vált, majd lassan, szakaszosan felemelkedik, ami addig tart, amíg a repülőgép el nem éri az optimális, tehát legmegfelelőbb magasságot. Ez utóbbi a repülés legbékésebb, legkényelmesebb fázisa, hiszen a le- és felszállás nemcsak a személyzetet, hanem az utasokat is gyakran kimeríti. Ám a látvány mindenért kárpótol! Főleg ha tiszta a levegő, és szépen látható az alattunk elterülő felhő vagy táj.

A repülés magasságát illetően általában a 10 ezer méter az ideális. Hogy miért? Ezen a magasságon a levegő ritkábbá válik, a légellenállás kisebb, így a repülőgép gyorsabb, és kevesebb üzemanyagot fogyaszt. Az ideális repülési magasság szakavatottak szerint 35 ezer és 42 ezer láb között van, ami 10 668 és 12 801 méternek felel meg.

A repülési magasság egyebek között a gép súlyától is függ. A nehezebb repülőgépeknek alacsonyabban kell repülniük, mint a könnyebbeknek. A legkisebb üzemanyag-fogyasztás elérése érdekében a repülési magasságot és a repülési sebességet kell összehangolni. A Concorde például kétszeres hangsebességgel repül 18 000 méter magasan. Ebben a magasságban a légkör vékonyabb, mint ahol a többi kereskedelmi repülőgép közlekedik, de a nagyobb sebesség lehetővé teszi a megfelelő felhajtóerőt.

Több ezer méter magasságban repülni azt jelenti, hogy a repülőgép elkerüli a talajszinten lévő rossz időjárást. Felhők, erős szél, eső és más talajszinti időjárási jelenségek elsősorban a **troposzférában** vannak (0–11 000 méterrel a talajszint felett). Ezért legjobb ennél valamivel magasabban repülni, a **sztratoszférában** (11 000–55 000 méterrel a talajszint felett). Tudni kell, minél magasabban vagyunk, annál hidegebb van. Amennyiben a talajszinti hőmérséklet 20 fok, akkor 10 668 méter magasan mínusz 54 fok van. Ebben a magasságban már nincse-

Tízezer méter magasságban már nincsenek rovarok, madarak, kisebb repülőgépek

nek különböző figyelemelterelő dolgok, mint például madarak, rovarok, kisebb repülőgépek és helikopterek. A kis repülőgépek és a helikopterek általában 2500–3000 méter magasan repülnek.

Feltaláló állatok? Nahát! S mégis igaz!

Az **ollót** nem az ember találta fel, hanem a **szabóméhek**. Ez a zümmögő népség orgona- vagy rózsalevéllal béleli a fészket. Amint a méh a kiszemelt bokorhoz ér, hirtelen meglovagolja valamely levél élet, és éles szájszerveivel pillanatok alatt szabályos karéjt kanyarít ki belőle. Utána a levéldarabkát lábai közé fogja, és zsákmányával nyílsebesen eltűnik fészke irányába.

S ha már a szabókról van szó, említsük meg a **varróút** feltalálóját, a **varrómadarat** is. Ez az apró madárka széleinél fogva két nagy levelet fűz össze úgy, hogy a csőrével fűrt lyukon fűszálát, növényi rostokat húz keresztül. Így a fán függő levélzacskó keletkezik, s a madár ebben készíti el növényi szőrökből, gyapjúszálakból álló csinos fészket.

Szabóméh

A **homoki hernyóölő darázs** pedig a **kalapács** feltalálója. Ez a darázs járatokat ás a földbe, és abba egy-egy megbénított hernyót hurcol, majd belé rakja petéit. Hogy az ivadékot fejlődése közben semmi se zavarja, a darázs a járatot bekaparja, majd a földet alaposan ledöngöli. E célból kalapácsként egy kis követ használ, amelyet állkapcsai közé fog.

Ki hitte volna, hogy a tojásból még ki nem kelt **kicsisrke** találta fel a **konzervnyitót**? Pedig így igaz. Amikor elérkezik a kikelés napja, az erőtlén apróságnak magának kell egyedül

Fregattmadár, más néven albatrosz

feltörnne a tojás kemény, meszes héját. Sebaj! A természet gondoskodott számára „konzervnyitóról”. A magatehetetlen kis jószág a felső csőrakáján nőtt kemény szaruréteg segítségével a kibúvás előtt ügyesen körbekanyarítja, valósággal kettészeli a héjat. Így a „konzervdoboz” felnyílik, s máris kikecmereg belőle az újszülött kicsibe.

Gyík

A **papírvágó kés** feltalálója pedig a **gyík**. Ő is arra használja természetadta „találmányát”, hogy a pergamenszerű tojáshéjat felmetssze vele. Az apró állatka szájából széles, rövid fog mered vízszintesen előre, s azzal döfi át a tojáshéjat, hogy mielőbb, függőn kibújjon belőle. Ez a fog különben semmi egyébre nem alkalmas, használat után, mihelyt nincs többé rá szükség, kiesik.

Feltűnően jó tájékozódási képessége miatt a szigetlakók **postagalambként** használták sok évszázadon át a **fregattmadarat**, a tengerészek számára pedig biztos jele volt a szárazföld közelségének egy-egy ilyen szárnyas megjelenése. Az ötféle fregattmadárfajtából az úgynevezett pompázatos fregattmadár a legnagyobb testű, súlya eléri a másfél kilogrammot. A forró égővi tengerek lakója, főként Dél-Amerika középső, keleti partvidékén, a karib-tengeri, a Galapagos- és az Azori-szigeteken terjedt el. Ez a 95–115 centi hosszú, csillogó, fekete tollazatú madár azért különleges, mert mesteri módon repül. Kiterjesztett szárnyaival vitorlázva kutat a tenger közvetlen felszíne fölött, hogy hihetetlen gyorsasággal csapjon le zsákmányára, a vízből felbukkanó halakra, medúzákra, de még a fiatal teknősök sincsenek biztonságban éles csőrétől. Akrobatikus repülési képességét szárnyai nagy fesztávolságának (kiterjesztve átlag 230 cm) köszönheti. A leszállás azonban a súlya miatt nehézségeket okoz a levegőben oly könnyű röptű madárnak: a földre lejutva csetlik-botlik, s mivel testtömegének felét mellizomzata teszi ki, gyenge lábaival nehezen vonszolja hatalmas, a légi életmódhoz idomult szárnyait. Nem véletlenül választotta *Charles Baudelaire*, a nagy szimbolista francia költő a költők jelképül e madarat, s írta meg róla Az albatrosz

című versét. A fregattmadarat hajósmadárnak vagy albatrosznak is nevezik.

A **fésűkagyló** több száz pontszemmel figyel a víz alatti tájat, de néhány páncélos, henger alakú tengeri puhatestűn akár 12 ezer „kamerát” is megszámolhat a türelmes zoológus. A pókok apró periszkópjai közül négy

Fésűkagyló

felfelé, kettő oldalt, kettő pedig előre vagy inkább lefelé néz. Minthogy a szemlencsék a kemény kitinburkolatból alakultak ki, a pók minden vedléskor a szemét is eldobja. Az viszont homályos a kutatók előtt, miért őriznek meg három pontszemet homlokukon a kifejlett rovarok. A pontszem finom **fénymérő műszer**. A **lódarázs** egy méter távolságból már azt a kis fényerőkülönbséget is észreveszi, ha egy vakító 40 wattos villanykörte mellé égő gyertyát helyeznek.

Lódarázs

A **halaknak** a víz fénytöréséhez kellett alkalmazkodniuk: egyre domborúbb szemlencsére tettek szert, végül eljutottak a **gömb-lencséhez**. A szárazra vetett hal szánalmasan rövidlátóvá válik, mert a szemébe érkező fénysugarak erősebb törést szenvednek, mintha a vízből érkeznének. A **lövőhalnak** is felkopna az álla, ha nem ismerné a fénytörés szabályait. Évmilliók tapasztalata vezetett rá, hogy az általa a víz alól kilőtt vízszög mikor találja el a víz felett gyanútlanul lebegő pillangót vagy a faágon üldögélő bogarat. A pontos célzás csak jól beidegzett reflex, amihez a hal kitűnő térlátása nyújt segítséget.

Az egész földkerekségen engem vizsgálnak az emberek és az én ti-ti-ti jelzést fülelik a 15 méteres hullámhosszon.

Tudvalevő, hogy felfelé törekszik minden ember, de bevallhatjátok, hogy mégis én vittem a legmagasabbra. Fönről, persze, mindent másképpen látok, mint ti. Látom, hogy ti ott lent éppen Nátha Nándort ünneplitek izzasztó teák mellett, s meleg párnák között. Talán el sem tudjátok képzelni, hogy milyen hideg helyen és milyen szédítő magasságban keringek én. Mindjárt elmagyarázom. Képzeltetek el egy 7 centiméteres sugarú, tehát közepes nagyságú dinnyét. Ez a dinnye a földgömb, én pedig egy centiméter távol vagyok ettől a dinnyétől és úgy keringek körülötte, hogy másfél óra alatt egyszer repülöm körül.

Csigalassúság ugye?

Na most képzeljétek el ezt a földgömb-dinnyét a valóságban. Kerülete nem 40 cm, mint a dinnyéé, hanem 40 000 km. Nekem tehát óránként 29 000 km-t kell megtennem, hogy másfél óra alatt körüljárjam a Földet, 1800-szor gyorsabban rohanok a szubotikai villamosnál, mert az fél óra alatt ér ki Palicsra, én pedig egy másodpercnél rövidebb idő alatt megtenném azt az utat. Palics helyett, persze, én a világűrre és az óceánok fölött kalandozok.

Húsz perc alatt Európából Amerikába érek, a következő 17 perc alatt pedig már eljutok Ázsia

Kovács Sztrikó Zoltán

Fizi Karcsi kalandjai

Holdacska Hildácska beszámol

legszelebb csücskére. Hogy ne legyen unalmas és egyforma az utam, nem az egyenlítővel párhuzamosan repülök, hanem 60 fokos szög alatt repülöm át az egyenlítő és ezért csavar vonalban le-fel csapongok a földgömb körül. Egyszer itt, máskor ott bukkanok fel. Lefényképezlek majd benneteket, földlakókat és a képeket rádióhullámon elküldöm a Földre, ahol a pár száz kilométer távolságból sugárzott képeket távolbalató készülékek felveszik és még egyszer lefényképezik.

Ti ott lenn, a meleg napsütésben, nátházasan szipogtok, én körülöttem pedig nem 15 fok van fagyponthoz felett, hanem 273 fok a fagyponthoz alatt, és nincs egy szemernyi levegő sem. Mi lesz majd veletek, ha ti is a világűrbe utaztok, vagy oxigénpalackkal a hátatokon éppen egy hold szőlőt telepítetek a Holdra? Tudjátok meg tehát, hogy hervadhatatlan érdemeim vannak: én vizsgálom meg, hogy járható-e az út a világűrben. Utánam majd távolbalató leadóállomás kerül az újabb, több fokozatú raké-

ták révén a Holdra. Ez a távolbalató készülék holdvilágos időben mindig megmutatja majd, hogy mit csináltok a Földön, és hogy tanultok-e. A távolbalató készülék után, a következő rakétahajóval, valószínűleg gabonaművek kerülnek a Marsra vagy a Holdra. Ezután következik az oxigénpalackos Bodri kutya és csak legvégül következtek ti, hogy learassátok a termést. Én vagyok tehát az első hírnök a világűrben, de azt hiszem, mégsem lát viszont engem soha senki, mert az a szomorú sorsom, hogy pár nap vagy hónap múlva, a Föld felé közeledve, a levegő sűrűlődsától kitüzesedjek és hamuvá égjek.

Olvastam egy régi mesét, hogy valamikor egy óriás olyan magasra dobzott fel egy követ, hogy soha többé nem hullott vissza a Földre. Ilyen „kő” vagyok én, és ilyen óriások a tudósok és technikusok, akik engem ide, sok száz kilométer magasságba felhajtottak.

Szeretettel üdvözlöm benneteket
Holdacska Hildácska

Rejtő Jenő (P. Howard)

Piszkos Fred, a kapitány

(Részlet, 13 éven felülieknek)

Mielőtt hozzákezdenél az olvasáshoz, nézzük, mit jelentenek a következő szavak:

szveter: kötött pulóver

írás: itt igazolvány

Valparaíso: Chile legnagyobb kikötő- és kereskedővárosa.

Első fejezet

1

– Uram! A késemért jöttem!
 – Hol hagyta?
 – Valami matrőzban.
 – Milyen kés volt?
 – Acél. Keskeny penge, kissé hajlott. Nem látta?
 – Várjunk... Csak lassan, kérem... Milyen volt a nyele?
 – Kagyló.
 – Hány részből?
 – Egy darabból készült.
 – Akkor nincs baj. Megvan a kés!
 – Hol?
 – A hátamban.
 – Köszönöm...
 – Kérem... A csapos mesélte, hogy milyen szép kés van bennem. Egy darab húszcentis kagylóritkaság.
 – Forduljon meg, kérem, hogy kivegyem...
 – Kitartás! A kocsmáros azt mondta, hogy amíg nem hoz orvost, hagyjam bent a kést, mert különben elvérzek. A kocsmáros ért ehhez, mert itt már öltek orvost is. Régi étterem.
 – De én sietek, kérem! És mit tudja az ember, hogy mikor jön az orvos? Kés nélkül mégsem mehetek éjjel haza.
 – Az orvos itt lakik a közelben, és a kocsmáros triciklin ment érte. Ha szurkált uram, hát viselje a következményeket.

– Hohó! Azért, mert magába szúrnak egy kést, még nincs joga hozzá, hogy megtartsa. Ez önbíráskodás! Hála Istennek, van még jog a világon.

– Nem is jogra hivatkoztam, hanem orvostudományra. A kocsmáros szerint az a recept, hogy bent maradjon a kés. Orvosi rendelet!

– Az orvos rendelkezék a saját holmijával, a kés az én műszermem!

– Hm... nehéz ügy...

– Tudja mit? Nekem is van szívem, segítsek a bajon. Kiveszem magából a késemet, és beteszek helyette egy másikat. Az is megteszi, amíg a mentő jön.

– Jól van. Csak ne legyen kisebb a kés, hogy jól elzárja a sebet, mert az egészség mindennél fontosabb, és recept az recept, hiába...

– Nyugodt lehet. Egy nagy konyhakést nyomok be helyette.

– Akkor rendben van.

– Forduljon... meg... hopp!... Így...

– Most nyomja bele a másikat!... Gyorsan!

– Ez itt a polcon épp jó lesz, habár csak fanyelű.

– Benne van?

– Fenét!... Hiszen alig vérzik a sebe. Itt, a csont mellett állt meg a penge, a porcok között... A mindenségit, kicsorbult a hegye!

– Nyomta volna a húsbá, maga kezdő!

– Várjon! Ráteszek egy vizes kendőt... A szveter egész jól leszorítja...

– Higgye el végre, hogy kés kell bele! A vendéglős tudja. Itt naponta ölnek. Tegye be a kést. Mi az magának?

– Nem értek hozzá. Bicskázásért vállalom a felelősséget, de mütétért nem! Kérje meg erre a szívességre valamelyik matrőzt. Majd csak magukhoz térnek.

– Jó, hogy említi! Uram! Maga leütötte tizenkét hajósomat.

– Az egyikre ráesett a likőrösállvány, arról nem tehetek.

– Az volt az első fűtő!

– Mit tudja ezt egy likőrösállvány?

– És ott fekszik a hajópincér. Hol lehet most pincért találni? A Honolulu-Star reggel indul, és se fűtő, se pincér, mert maga leütötte őket!

– Abban igazam volt. Hozzám vágta egy korsót, és az ilyen magatartás sért.

– Egyik sem vágta magához a korsót. Ezek ártatlanok.

– Hát ki tette?

– Én.

– Szerencséje, hogy haláltusáját vívja, különben most fejbe ütném... Jó napot.

– Várjon!

– Nincs időm. Sietek!

– Nézze meg, hogy nem kell-e kés a sebbe. Az ilyen szúrást nem szabad elhanyagolni. Lehet, hogy befelé vérzik.

– Onnan nem szűrhatták meg. Csak várjon az orvosra, az majd segít magán, ha lehet. Ha nem, akkor nyugodjék békével.

– Ajánlom magamat...

– Sajnálom, hogy ilyen gyenge legénységet toborzott...

– Halló! Fiatalember! Elkísérem. Volna egy ötletem, amivel pénzt kereshet.

– Rendben van.

– Várjon! Hej, csapos! Ha jön a kocsmáros, mondd, hogy elmentem járn egyet ide a közelbe. Ne féljen semmit, ha baj van, kés teszek a sebbe! Vigyázok... No, jöjjön!

Rejtő Jenő (írói álneven P. Howard, 1905–1943) a magyar ponyvairodalom egyik legnagyobb mestere. Főlegesen ismeri és használja a ponyvaműfajok trükkjeit és működését, így könnyedén parodizálja is az efféle műveket. És míg nem is olyan régen ponyvairodalom alatt szinte kizárólag értették, addig ma már Rejtő Jenő is foglalkoztatja az irodalomtudósokat. Könyvtörténetileg Magyarországon a könyvnyomtatás megindulásával kezdtek el feltűnni azok a kalendáriumok, dalszövegek, imák, elbeszélések, amelyeket földre terített ponyvákon és ponyvasátor alól árultak, majd hamarosan az igénytelen, hatásvadász irodalom szinonimájává váltak. Persze ezektől Rejtő Jenő életműve nagyon

Ponyvaregény

távol áll. Sikerében közrejátszik az is, hogy élete legalább annyira regényes, mint hőseinek, Fülöp Jimmynek, Piszkos Frednek, Vanek úrnak és nagy Levinnek az élete. Az egyik róla szóló cikkben azt írják, hogy „Hamburgban dokkmunkás volt és illatszerárus, Svédországban heringhalász, Genovában építőmunkás, Zürichben gobelinkereskedő, Franciaországban szteptáncos, dolgozott vándorcirkuszban és járt Afrikában is, az azonban vitatott, hogy az idegenlégióban szolgált-e.”

Műveinek és stílusának egyik legfontosabb jellemzője a humor. Szélsőséges, provokatív (merész, kihívó), groteszk humor ez, vagy akár

egyesen bizarr, vagyis mehökkentő, szokatlan, akár a Piszkos Fred, a kapitány híres nyitópárbeszéde. Hősei karikatúraszerű, elrajzolt szerencsevadászok, akikben mégis nagyon erős szabadságvágy dolgozik, még ha ezt sajátosan módokon próbálják is kifejezni. „A péhowardi regényuniverzum középpontjában mindig valamilyen bűnügy és annak leleplezése áll” – írja róla Veres András irodalomtörténész. De kiemeli azt is, hogy milyen fontos szerepet kapnak Rejtő műveiben a verekedések. Utóbbiak még teljesebb átéléséhez javasolom, hogy a regények mellett a belőlük készült képregényeket is vegyék kézbe (én is azokkal kezdtem).

Bunyómentes időtöltést kíván:

Herédi Károly

Magyar találmányok, amelyek megváltoztatták a világot

Számtalanszor hallhattuk, hogy a magyarok nagyban hozzájárultak a mai világ kialakulásához. Olyan tárgyakat és találmányokat adtunk a világnak, melyek többsége nélkül a mindennapjaink elképzelhetetlenek lennének. Lássunk ezek közül néhányat, a teljesség igénye nélkül!

Golyóstoll

Bizony, a mindennapi munka elengedhetetlen kelléke is egy magyar feltaláló nevéhez fűződik. **Bíró László József** 1943-ban szabadalmaztatta az újfajta tintaadagoló rendszerrel ellátott tollat.

Különlegessége abban rejlik, hogy nem folyik, nem akad el benne a folyadék, és a festék távozásához nincs szükség a gravitációra, akár súlytalanságban is írhatunk vele (ha minden rendben működik).

Biztonsági gyufa

Bár ma már viszonylag ritkán használjuk az öngyújtók, és a szikragyújtó berendezések miatt, maga a találmány nagyon fontos mérföldkő volt a tűz használatának történetében.

Irinyi János 1836-os szabadalmának köszönhetjük, hogy a gyufát nem lehet akárhol lángra lobbantani, így elkerülhetőek az olyan balesetek, amikor a zsebben égő gyufa gondokat okozott. Ráadásul megoldotta azt is, hogy az elődökkel szemben nem robban be, csak lángra kap a kis fa száron ülő foszforfej.

Holográf

Ennek a különleges vizuális hatást nyújtó szerkezetnek a megalkotója nem más, mint **Gábor Dénes**. A magyar fizikus olyan gépet hozott létre, mely forradalmasította a képrögzítést, ugyanis az addigi kizárólag 2 dimenziós vetületként értelmezhető látványt képes volt térhatásúvá tenni, megtevesztve ezzel a szemet.

Bár nagyon sokáig, 16 évig nem figyeltek fel a találmányra, végül 1971-ben Gábor Dénes fizikai Nobel-díjat kapott a munkájáért.

Helikopter

Hihetetlen, de ennek a különleges szerkezetnek a megalkotója is magyar. **Asbóth Oszkár** gépe 1928. szeptember 9-én emelkedett a magasba, még hozzá függőlegesen.

Azzal, hogy megoldotta az áthidalhatatlannak hitt, függőleges emelkedés problémáját, nemzetközi elismerésre tett szert, és beírta a nevét a történelemlönyvekbe.

Léghajó

Most biztosan sokan felhördülnek, hogy az információ téves, hiszen a léghajózás Zeppelin nevéhez fűződik. Ez így igaz, de a terveket **Schwarz Dávid** készítette, aki azonban találmányának kipróbálását már nem érte meg.

Az özvegytől vásárolta meg később a tervezet Zeppelin, és tette világhírűvé az elképzelést.

Villanykörte

Amikor belépsz a lakásba, és felkapcsolsz a villanyt, tudd, hogy ezt kinek köszönheted.

Egészen pontosan kiknek: **Just Sándornak**, **Hanamann Ferencnek (ketten a képen)** és **Bródy Imrének**, akik megalkották a Wolfram-szálas izzót, ezzel létrehozva a tartós és erős fényt adó, napjainkban is az egyik legelterjedtebb villanykörte.

Filmfelvevő

Bizony, Hollywood is nekünk köszönheti a létét, illetve két feltalálónak, **Mihályi Józsefnek** és **Riszdorfer Ödönnek**. Munkásságuk eredménye a filmfelvevő és a félautomata fényképezőgép is.

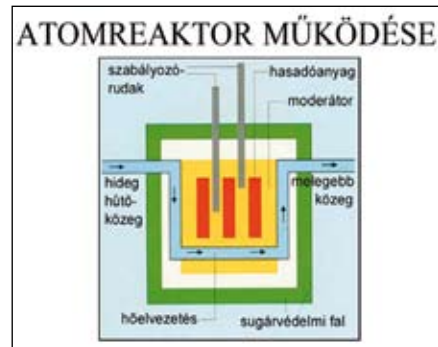
A filmgyártás fellegvára még egy magyarnak lehet hálás, aki nem más, mint **Bláthy Ottó**, aki megalkotta az éghetetlen filmet.

Villanymozdony

A mai napig is hasznosított eszköz a vasúti közlekedést forradalmasította. **Kandó Kálmán** tervei alapján először Olaszországban állítottak

forgalomba villanyvontatót, később pedig az egész világon elterjedt.

Atomreaktor

Szilárd Leó nevéhez fűződik a nukleáris láncreakció felfedezése, és ezzel komoly szerepet vállalt az atomreaktor létrehozásában. Felfedezésének egyenes következménye volt a folyamat fegyverként való alkalmazása, mellyel el akarták kerülni a náci Németország térhódítását.

A harceszköz létrehozásában **Wigner Jenő** és **Teller Ede** szintén világhírű magyar fizikusok is részt vettek.

Dinamó

Talán a legszelebbes körben ismert magyar találmány, a dinamó, **Jedlik Ányos** nevéhez fűződik. Ő volt az, aki először ismerte fel a működési elvet, bár a szabadalmakat a Siemens váltotta ki.

Azt már kevesebben tudják, hogy bár szabadalmi oltalommal szintén nem rendelkezik, de Jedlik Ányos fejéből pattant ki a szódavíz ötlete, és megalkotta a szódát előállító gép terveit is.

Van még?

Igen. Álljon itt még néhány fontos találmány: Basic nyelv – Kemény János, Eötvös-íng – Eötvös Loránd, hangosfilm – Mihály Dénes, porlasztó – Bánki Donát és Csonka János, részecskegyorsító – Simonyi Károly, Rubik-kocka – Rubik Ernő, telefonközpont – Puskás Tivadar, transzformátor – Bláthy Ottó, Déri Miksa, Zipernowsky Károly, sorvetőgép – Kühne Ede, bolygóműves sebességváltó – Galamb József (Ford T-modell), organoterápiás és szintetikus gyógyszerek – Richter Gedeon, világvevő rádió (forgókondenzátor) – Korda Dezső, színes televízió és mikrobarázdás hanglemez – Goldmark Péter Károly, hexuronsav, C-vitamin (aszkorbinsav) – Szent-Györgyi Albert, üvegbeton – Losonczy Áron, biogázreaktor – Kiss Péter, szintetikus vér (művér) – Horváth István, sakk-gép – Kempelen Farkas, nyugtató – Sellye János...

A tudományos és művészeti élet magas szintű szerveződése

A Magyar Tudományos Akadémia eredettörténete nem egyszerű, sőt! Nem is hinné az ember, hogy micsoda küzdelem kellett ahhoz, hogy létrejöhessen!

1825-ben a pozsonyi reformországgyűlésen felsőbüki Nagy Pál lelkesítő beszéde nyomán gróf Széchenyi István azon nyomban felajánlott

December 15-én avatták fel. Érdekessége továbbá, hogy az épületben létrehozott főtítkári lakás első lakója a híres költő, **Arany János** volt.

Az Akadémia 11 tudományos osztálya ma számos tudományos bizottságot működtet. A tudományok művelése a kutatóintézetekben folyik, melyek működését az Akadémiai Kuta-

melynek megalakulásától – 2011 szeptemberében bekövetkezett haláláig – **Makovecz Imre** építész volt az elnöke. A szervezet legfontosabb célja az volt, hogy mindent megtegyen a magyar művészeti élet értékeinek megbecsüléséért.

A Szerb Tudományos és Művészeti Akadémia

Széchenyi egyévi jövedelmét kínálja fel az MTA megalapítására (litográfia)

60 000 Ft-ot, mely egyébként az akkori birtokának teljes egyévi jövedelme volt. Így jöhetett létre tehát ez a tudós társaság. Két év múlva már egy külön törvénycikk szabályozta a működését. Első közös „igazgatósági gyűlésük” azonban csak 1830-ban zajlott le Pozsonyban, a mai szlovákiai fővárosban.

Az első közgyűlés Pesten volt, a Megyeház dísztermében. A gyűlésen gróf Teleky József elnökölt. Ezen a gyűlésen került szóba, hogy a társaságnak bizony egy új székház építését is meg kellene szavaznia. 1860-ban jártunk már, mikor a főváros erre a célra egy telket adományozott. Gyűjtés következett, melyet egy év múlva egy pályázat kiírása követett.

1865-ben adták át az MTA épületét (érdekes, de már akkoriban is így hívták). Tervezője egy német szakember, jelesül **August Stüler** volt, míg az építkezést a legendás **Ybl Miklós** vezette.

Az MTA épülete előtt áll Szarvas Gábor szobra

tóhelyek Tanácsa irányítja. Az Akadémia Doktori Tanácsa pedig – megfelelő eljárás után – a Magyar Tudományos Akadémia doktora címet adományozhatja a legkiválóbb tudósoknak.

Az 1825-ben alapított Magyar Tudományos Akadémia Széptudományi Alosztályát 1949-ben a kommunista rendszer megszüntette, a párt közvetlen irányítása alá vonta a művészeti életet. A rendszerváltozás után megmozdult a művészvilág, hogy a magyar művészet akadémiai elismertetését visszaállítsa. 1992. január 31-én 22 jeles magyar művész társadalmi szervezetként megalakította a **Magyar Művészeti Akadémiát**,

A SANU-ként emlegetett Akadémia belgrádi épülete

A magyar gyakorlattal ellentétben Szerbiában egy kalap alatt működik a tudományos és a művészeti akadémia, hivatalos nevén: **Srpska akademija nauka i umetnosti (SANU)**, és, mint bárhol a világban, a legmagasabb rangú tudományos és művészeti intézetnek számít az országban.

A szerb Akadémiát 1841. november 19-én alapították, fennállása óta többször cserélt nevet a történelmi vagy politikai változásoknak megfelelően.

Mihailo Obrenović beszéde 1842-ben az Akadémia alakuló ülésén (Anastas Jovanović litográfiája)

A zenekaron túl

Miután egyes zenekarok feloszlanak, vagy amikor épp szünetelnek a működéssel, tagjaik gyakran szólókarrierbe kezdenek, különféle zenei projektumokat hoznak létre. Az alábbiakban néhány olyan hírességet emelünk ki, aki újdonságot szeretne nyújtani a rajongóinak.

Slash és zenésztársai

Slash a világ egyik legjobb gitárosának számít. Hosszú, hullámos haja, napszemüvege és cilindere, mindez együtt a védjegyévé vált. A zenei pályája elején egy Motörhead-dalokat játszó zenekar tagja volt, azután belépett a Black Sheep nevű együttesbe, világhírnevet viszont a Guns N' Roses gitárosaként szerzett. A népszerű együttes működése azonban feszültségekkel volt teli, az egyetlen állandó tagja Axl Rose maradt. Slash utolsó fellépése a GNR-rel 1993-ban volt, ezután pedig a szólópályájára összpontosított. Megalapította a Slash's Snakepit és a Velvet Revolver együtteseket, híres zenészekkel és volt GNR-tagokkal működött együtt. Első szólólemeze 2010-ben jelent meg, ekkor már együtt zenélt Myles Kennedyvel. A következő lemezét 2012-ben Myles Kennedyvel és a The Conspiratorsszal készítette el, a közös munka pedig olyan jól sikerült, hogy 2014-ben kiadták a második lemezüket, most szeptemberben pedig Living The Dream címmel a harmadikat. Időközben Slash újra csatlakozott a Guns N' Roses-hoz, így velük is turnézik.

Rémfilm és környezetvédelem

Az On a Friday nevű együttes 1985-ben alakult meg, akkor még inkább iskolazenekar volt, amikor viszont kezdett híres lenni, a nevét Radioheadre változtatta. A Radiohead debütáló dala, a Creep, világhírnevet hozott a számára. Az együttes azóta kilenc albumot jelentetett meg, az utóbbit 2016-ban The Moon Shaped Pool címmel. A frontemberük, Thom Yorke viszont több híres zenésszel is együttműködött, 2006-ban The Eraser címmel kiadta első szólólemezét, 2014-ben pedig Tomorrow's Modern Boxes címmel a másodikikat. Thom Yorket a filmek is inspirálják, nemrég a Suspiria című rémfilmhez

írt zenét, amely azonos címen, dupla lemez formájában a napokban jelent meg, de mondhatni azt is, hogy ez a harmadik szólóalbuma. Thom Yorke elkötelezett környezetvédőként nemrég a Greenpeace kampányához is csatlakozott és dalt készített Hands Off the Antarctic címmel, amelyvel egyértelműen azt üzeni, hogy el a kezekkel az Antarktiszról.

Tom Morello új szólólemeze

Tom Morello a rövid életű amerikai Lock Up zenekar tagja volt, utána viszont a Rage Against the Machine gitárosaként szerzett világhírnevet. Négy lemezt adtak ki, de 2000-ben feloszlottak, miután az énekesük kivált. A rajongók ugyan a mai napig bíznak benne, hogy egyszer újra összeáll majd a RATM, de Morello szerint már az csoda, hogy addig is kitartottak, mert mindannyian lobbanékony természetűek voltak. A RATM úgy tíz évvel ezelőtt újraegyesült koncertsorozatok erejéig, de új lemezeről nem esett szó. A megmaradt három tag, Tom Morello, Tim Commerford és Brad Wilk, a néhai Chris Cornellel, megalapította az Audioslave-et. A feloszlás után Tom Morello felvette a The Nightwatchman nevet, szólókarrierbe kezdett, és négy lemezt adott ki. Időközben egyik alapítója lett a Street Sweeper Social Club és Prophets of Rage szuperegyütteseknek, de zenélt Bruce Springsteennel is. Tom Morello a napokban új szólólemezét jelentetett meg The Atlas Underground címmel, amelynek érdekessége, hogy ezúttal elhagyta alteregóját, a The Nightwatchmant. A lemezen a metal, a hiphop és a punk stílusjegyei keverednek, ez viszont várható volt Morellótól.

Egy kicsit késnek

A James Gray rendezésében és Brad Pitt főszereplésével készült *Ad Astra* című sci-fi eredetileg január 11-én mutatták volna be, nemrég azonban a filmkészítők bejelentették, hogy a premiért május 24-ére helyezik át. A film főhőse Roy McBride, akinek az apja a Neptunuszt célozta meg idegen életformákat kutatva, a küldetés során viszont nyoma veszett. Húsz évvel később Roy utánaered, hogy kiderítse, miért fulladt kudarcba ez a misszió. A filmben más hírességek is megjelennek, Roy apját Tommy Lee Jones játssza, de láthatjuk majd a legendának számító Donald Sutherlandet is. Az *Ad Astra* bemutatójának a csúszása érinti a Michael Dowse rendezésében készült *Stuber* című akciókomédiát is, mert annak bemutatója épp május 24-én lett volna, így viszont július 12-ére tolódott.

Chuck Norris Budapesten

Chuck Norris kezdetben katonai rendészként az amerikai légerőnél szolgált, harcművészetet tanult, és versenyeken vett részt. Első filmes megjelenése 1969-ben a *Bontóbrigád* című filmben volt. Egy harcművészeti bemutatón találkozott a legendás Bruce Level, ennek eredményeképp pedig 1972-ben a *Sárkány útja* című filmben szerepelt az ellenfeleként. Ez volt egyébként Bruce Lee első saját rendezésű filmje. Idővel Chuck Norris híres színész lett, és számos filmben szerepelt, de nagy népszerűsége tett szert a Walker, a texasi kopó című sorozattal is. A színész lelkes adományozó is, ebből kifolyólag most november 24-én a felesége, Gena O'Kelley társaságában Magyarországra látogat, hogy részt vegyen a Baptista Szeretetszolgálat karácsonyi jótékonyági gáláján a Papp László Budapest Sportarénában és elindítsa a Cipősdoboz-akciót. Chuck Norrisról ugyebár egy időben rengeteg vicc keringett az interneten, valóságos kultusz alakult ki a színész a körül, de úgy tudni, hogy emiatt nem haragszik, sőt sok mémet ő és a csapata találtak ki.

A Pókember univerzuma

A *Venom* után máris egy újabb alkotás érkezik, amellyel ismét betekintést nyerhetünk a Pókember-univerzumba. A Pókember: Irány a Pókverzum!, eredeti címén *Spider-Man: Into the Spider-Verse* 3D-s animációs film december közepe táján, karácsonyra jelenik meg. A forgatókönyvét Phil Lord írta, a rendezői pedig Bob Persichetti, Peter Ramsey és Rodney Rothman. Az alkotásban ugyan az eredeti Pókembert csak mellékszereplőként láthatjuk, az igazi hős Miles Morales lesz, de így is sok kalandra, látványos filmre számíthatunk. Nemrég megjelent a Post Malone és Swae Lee duó új dalának, a *Sunflower* nek a videoklipje, amely Pókemberes jelenetekben bővelkedik.

Nevet változtatott

A sztárok magánélete mindig is foglalkoztatta a rajongókat. Nemrég felröppent a hír, hogy Liam Neeson 23 éves fia, Micheál nevet változtat és elhagyja apja családi nevét. Ezzel elkezdődtek a spekulációk, hogy családi viszály áll-e a döntés háttérében vagy netán az, hogy így szeretné elkerülni apja hírnevét. Kiderült, hogy minderről szó sincs. A fiú úgy döntött, hogy felveszi az anyja nevét, mert így szeretne adózni az emléke előtt. Micheál anyukája, Natasha Richardson is ismert színész volt, láthattuk egyebek közt az *Apád-anyád idejő-jön!* című filmben, 2009-ben viszont egy sibaesetet követően az életét vesztette, mindössze 45 évesen. A halála az egész családot megrázta, a színésznő gyermekei még kiskamaszok voltak a tragédia idején. Micheál döntéséről a 81 éves anyai nagymamája, Vanessa Redgrave úgy vélekedik, hogy unokája így szeretné örökre megőrizni anyukája emlékét. Micheál egyébként a szülei nyomdokaiba lépett: ő is színészzel foglalkozik.

Jelige: „Re”

Kedves Bizalmas sorok! Ötödikes lány vagyok, és nem tudom, mi van velem! Már évek óta furán viselkedek! Visszapofázok a szüleimnek, mindig valami rosszat csinálok. És mindig ráfogom a testvéremre! Kérlek, segíts! Mit tegyek??? Próbálok megváltozni, de nem megy!!!

Válasz:

Kedves Re!

Úgy látom, hogy a megváltozási próbálkozás első lépéseit már meg is tetted, mégpedig azzal, hogy felébredt benned az igény, hogy változtassál az eddigi viselkedéseden, meg azzal is, hogy megfogalmaztad, mi is a problémád. Tehát, jó úton haladsz!

A feleselés lehet az egyén jellemvonása is, de gyakran az önkifejezés, a szabadságvágy eszköze. Általában a serdülőkor kezdetén és folyamán jelentkezik sok fiatalnál. Akkor jelentkezik, amikor valamilyen szükséglet kielégítésében vagy egy cél elérésében a gyerek/fiatal akadályba ütközik, és az ekkor jelentkező feszültség (frusztráció) egyfajta haraggal, agresszióval párosul. Azt is mondhatjuk, hogy a visszapofázás a szóbeli agresszió egyik fajtája. Valami miatt harcolsz a szüleiddel, és ezért van a feleselés, az, hogy „rosszat csinálsz”. Legtöbbször valamilyen alapvető érzelmi vagy társas szükséglet kielégítését szeretnéd elérni, például ilyenek a biztonság igénye, a valakihez tartozás, az, hogy szeressenek, és az is, hogy elegendő figyelmet kapj a szüleidtől. Ha tudod, hogy „visszapofázós vagy”, kezdjed figyelni önmagadat, és amikor észreveszed, hogy indulna a „pofázás”, állítsd le magadat, számolj tízig, és utána próbáld megfogalmazni, amit közölni szeretnél a szüleiddel. Megteheted azt is, hogy elhallgatsz, nem mondasz semmit. Gondolkodj el azon, hogy mit szeretnél elérni a visszapofázással. Ha ez megvan, akkor már könnyebb lesz kilistáznod, hogy hogyan tudnád még, más módon megkapni, amire szükséged van, amit el szeretnél érni. Sokszor már az is segít, hogy figyeled önmagad. Biztos, hogy nem könnyű dolog, de ha valóban meg akarsz változni, kitartónak kell lenned. Ami a testvéreddel való viselkedésedet illeti, megnyugtatlak: számos testvérkapcsolatban előfordul, hogy az egyik testvér ráfogja a rosszaságot a másikra. Mondhatjuk, hogy gyakori jelenségről van szó. Feltételezem, hogy a testvéred fiatalabb nálad, és ezért próbálsz lépten-nyomon bemártani a szüleid előtt. Hogy miért? Talán hogy téged jobban szeressenek? Erre a kérdésre csak te tudsz választ adni. Mindenesetre gondolkodjál el ezen is. Segítségére lehet az is, ha megpróbálsz megfogalmazni, miért jó, hogy van testvéred, mit kedvelsz, szeretsz benne. Ha ez megvan, könnyebben tudod majd megváltoztatni az iránta való viselkedésedet is.

Jelige: „Szivi”

Kedves Bizi!

Egy nagy problémával fordulok a kedvenc rovatomhoz. Hatodik osztályos vagyok, lány, és az a gondom, hogy nem tudom, mi is az, amit az egyik osztálytársam iránt érzek, szerelem vagy éppen barátság? Az is gondot okoz, hogy nem tudom azt se, hogy az, amit a fiú érez irántam, szerelem-e? Az osztálytársnőim szerint, amikor más fiúkkal beszélgetek, féltékenykedni szokott. Ez a fiú nemcsak az osztálytársam, a szomszédom is. Mindennap együtt megyünk és jövünk az iskolából, ilyenkor beszélgetünk, és ilyeneket is szokott kérdezni tőlem, hogy nekem ki a legszebb

srác a felsoroltak közül, meg hasonlókat. Már korábban is szerelmi dolgokkal meg mondásokkal szórakoztatott. Úgy érzem, nagyon jó barátok vagyunk, mostanában azonban megváltozott, durva lett. Mások előtt csipkedi meg fogdosza a fenekemet, és még csókokat is küldött. Ilyenkor nagyon szégyellem magam. Mindig tudja, merre vagyok a szünetekben, és kísér a tekintetével. Véleményem szerint belém zúgott, de szégyelli bevallani, mert azt mondtam neki, hogy szerelmes vagyok egy hetedikesbe, ami persze nem volt igaz. Kérlek, segíts, mit tegyek? Tudnom kell, hogy szeret-e! És azt is jó lenne tudnom, hogy miből tudom azt, hogy szeret, és hogyan tudassam vele, hogy én szerelmes vagyok belé?!

Válasz:

Kedves Szivi!

Uh! Nagyon elbonyolítottad a dolgot! De menjünk sorjában! Először is tudnod kell, hogy a barátság és a szeretet, a szerelem egy töről fakad. Nagyon biztos, hogy pozitív érzelmeket éreztek egymás iránt. Ezt abból lehet látni, hogy már ennyi éve jól megértitek egymást és barátkoztok, bírjátok egymást, együtt jöttök-mentek az iskolába, és közben beszélgettek. Megesik, hogy a sok együttlét és a nagy közelség miatt a hétköznapiak álcázzák az érzelmeket, ilyenkor nehezebben lehet felismerni, hogy milyen kapcsolat is az, ami összeköti a két embert. Én úgy látom, hogy a fiú már számtalanszor megpróbálta megtudni tőled, hogy neked milyen fiúk tetszenek, hogy neki van-e esélye nálad. De akkor, amikor te más fiút nevezel meg, mint szimpatikust, és bejelentetted azt is, hogy egy hetedikesbe vagy szerelmes, biztos, hogy visszavonulót fűj, és nem fogja feltárni előtted az érzelmeit. Ő is, ugyanúgy, mint te, biztosra szeretne menni. Ő is fél a visszautasítástól, a kudarctól, mert ez általában fájdalommal jár. Mindketten nehéz helyzetben vagytok, mert örlődtek a bizonytalansággal járó érzelmek között, és ez az örlődés nagyon kimerítő lehet. A fiú a serdülőkorának, a korának megfelelő viselkedéssel mutatja ki vonzódását: fenékcipkedéssel, fogdosással (amivel testileg is közelebb szeretne kerülni hozzád), és persze piszkálódással. Nincs más megoldás, mint a hazavezető úton bevallani neki, hogy az összes felsorolt fiú közül őt kedveled a legjobban. Megéri kockáztatni, mert akkor legalább te is megtudod, hányadán állsz vele. És ha mégsem azt érzi irántad, amit te szeretnél, vagyis szerelmet, vonzódást, akkor legalább pontot tehetsz a történetre és új, tiszta lappal indulhatsz tovább.

Kérdéseitekre Bori Mária pszichológus válaszol
e-mail: bizalmas.sorok@gmail.com

Jobb jegyek? Nem lehetetlen!

Szeretnél jobb jegyeket kapni? A szüleid aggódnak a teljesítményed miatt? Semmi ok az aggodalomra, tippjeink segítségével könnyen jobb jegyekre tehetsz szert.

Minden hétre készíts egy **tervet**, ami alapján tanulsz! Használd egy **naptárt**, amibe feljegyzel minden fontos dolgot- vagy vizsgaidőpontot. Így mindig szem előtt van, hogy mire kell többet tanulnod.

Könnyebb haladni az anyaggal, ha mindig megcsinálod a feladatokat és a házit. Ha mindig csak **halogatod**, vagy meg sem csinálod, könnyen lemaradhatsz, és így egyre nehezebb lesz tanulni bármire is. Gyakorolj sokat, és legfőképpen tanulj folyamatosan, így meglátod, a vizsgák, dolgozatok előtt már csak el kell olvasnod a tananyagot egyszer vagy kétszer.

A **tanárok** is sokat segíthetnek a tanulásban. Beszélj velük is, kérd meg őket, hogy javasoljanak olyan **tanulási módszert**, ami hatékony, vagy adjanak tanácsot a házi feladatok elvégzéséhez. Ha nem értesz egy tananyagot, akkor nyugodtan kérdezz.

Ha attól félsz, hogy a barátaid strébernek néznek, ne is törődj velük! A nagy vizsgáknál, **dolgozatoknál** majd minden kiderül!

Íme, néhány trükk, amelyekkel sikeresen veheted az akadályokat.

Találj egy **csendes helyet**, ahol nyugodtan tanulhatsz, és nem zavar senki! **Rakj rendet** a dolgaidd között. Rangsorold a tanulnivalót. Ne azt tanul meg először, ami a legkönnyebb, hanem azt, amivel nem haladsz olyan jól, illetve azokat a dolgokat, amik a **legfontosabbak**. Ha ezekkel kész vagy, jöhet a többi.

Az is fontos, hogy a rengeteg elfoglaltságod mellett **pihenni** is tudj. Készíts tehát olyan beosztást, ami mindenkinek jó. Tanulj folyamatosan, de mindig tarts szüneteket! 5-10 percre állj fel, mozgasd meg magadat! Egyél egy kis egészséges rágcslálnivalót (mogyoró, dió, alma vagy egy szelet étcsoki).

(Kamaszpanasz.hu)

KVÍZ

Sértődékeny vagy?

Értékelés

Elég egy rossz szó, és már meg is sértődsz? Vagy épp ellenkezőleg, bármit mondanak, minden leperreg rólad? A teszt megmutatja, hogyan találhatod meg az egyensúlyt!

1. Könnyezik a szemed hagymapucolás közben?

- a) Persze. Amúgy is könnyen elbőgöm magam. (0 pont)
- b) Igen, de nem veszek róla tudomást. (4 pont)
- c) Természetesen, ezért próbálok bevetni néhány házi praktikát. (2 pont)

2. Az üzletben egy srác akar eléd tolakodni, de nem engeded. Erre a srác sértő megjegyzést tesz rád. Mit gondolsz?

- a) Hogy viselkedhet így? Hiszen nem bántottam meg semmivel. (0 pont)
- b) Nem hagyom annyiban, visszavágok. (2 pont)
- c) Egy percig sem vagyok hajlandó foglalkozni egy ilyen szemtelennel. (4 pont)

3. A romantikus filmek néha megrikatják az embert. Te is így reagálsz a szomorú jelenetekre?

- a) Lehet jó a film, de ettől még nem kell elpityeredni. (4 pont)
- b) Már az első érzelmes résznél kicsordulnak a könnyeim. (0 pont)
- c) Megkönnyezem, de csak titokban. (2 pont)

4. Testvéred, miután hazaérkezik a suliból, szó nélkül bezárkózik a szobájába. Ki tudod találni, mi lehet a baja?

- a) Persze, csakis szerelmi bánat állhat a dolog hátterében. (4 pont)

- b) Fogalmam sincs, de próbálom kitalálni. (2 pont)

- c) Már előző nap elmesélte, mi bántja. (0 pont)

5. A barátóid összehívja beszélgetnek, és zavartan elhallgatnak, amint belépsz a helyiségbe. Mi jut eszedbe?

- a) Egy ideje sejtem, bajuk van velem. (0 pont)
- b) Meg akarnak lepni valamivel. (4 pont)
- c) Inkább megkérdezem, mielőtt téves következtetéseket vonnék le. (2 pont)

6. A barátodnak nem tetszik a hajszíned. Mi legyen?

- a) Én sem kedvelem az ízlését. (4 pont)
- b) Talán nem is szeret? (0 pont)
- c) Igaza van. Ha őszinte akarok lenni, szerintem sem áll jól ez a hajszín. (2 pont)

7. Sokszor megviccelnek mások?

- a) Nem, én viszont felültetek másokat. (4 pont)
- b) Igen, sajnos gyakran vagyok célpont. (0 pont)
- c) Épp ellenkezőleg. Megvédem a gyengébbeket az ilyen helyzetektől. (2 pont)

8. Gyakran előfordul veled, hogy unatkozol?

- a) Igen, különösen, ha egyedül vagyok. (0 pont)
- b) Néha, ha valami már rutinná vált. (2 pont)
- c) Nem. Mindig van elfoglaltságom. (4 pont)

0-10 pont: Az érzékeny

Érzékenyen reagálsz a környezetedre. Könnyedén beleképezed magad mások helyzetébe, és megérzed, mi a bajuk. Hamar megbántódsz és sírva fakadsz, nem tudod kezelni a kritikát. Vigyázat, aki túlérzékeny, az hajlamos a bizalmatlanságra, és sokszor úgy érezheti, nem értik meg. Igyekezz minél többször nevetni magadon, így könnyebben viseled majd a kritikát.

11-21 pont: A diplomatikus

Csak akkor bántódsz meg, ha igazságtalan van ér. Képes vagy megvédeni magad, kiválóan érvelsz. A kritikát komolyan veszed, kiértékeled, és ezáltal fejlődés. Vigyázz, ha túlzásba viszed, a többiek úgy érezhetik, a valódi érzéseidet akarod elrejteni. Hallgass a megérzéseidre! Reagálj ösztönösen, hogy teret adhass az érzelmeidnek. Így elkerülheted a pszichoszomatikus zavarokat, pl.: az álmatlanságot.

22-32 pont: Az érzéketlen

Rólad minden leperreg, nem izgat, mit gondolkodnak mások. Állandóan van valami dolgod, hol a barátaiddal vagy elfoglalva, hol a hobbiddal köt le. Magabiztos és optimista vagy, megfontolod a kritikát, de csak ritkán veszed azt magadra. Határozott viselkedésed érzékeny belsőt takarhat. Néha mutasd ki, ha megbántanak. Akkor ismerik meg az igazi arcod, ha nem emelkedsz mindig a dolgok fölé.

Ősszel, ahogy beköszönt a hideg, a bőrünknek, szépségünknek is más ápolásra van szüksége, mint a forró, nyári hónapokban. A leggyakoribb probléma a száraz, fakó bőr, a kicserepesedett ajkak és természetesen a fénytelen haj. Hogyan kezelheted ezeket a gondokat?

Száraz bőr kezelése

A száraz arc bőr a legkellemetlenebb a hideg hónapokban, hiszen ekkor még a normál, vegyes bőrtípusnál is felléphet ez a probléma. Kezelése során a legfontosabb, hogy ne fűrdj túl forró vízben (legalábbis ne gyakran), ez ugyanis nagymértékben elszívja a bőröd nedvességtartamát. Elmaradhatatlan a rendszeres, napi krémezés. Továbbá ne feledd, a folyadékpótlásról belőleg is gondoskodnod kell!

Érdes bőr ellen

A száraz bőrrel szorosan együtt jár az érdes bőrfelszín is. Az érdes bőrt jó ötlet lehet leradí-

rozni, de ezt heti egy alkalomra kell mérsékelni, különben többet ártatsz vele, mint használsz, mivel őszen és télen sokkal érzékenyebb a bőr ezekre a kúrákra.

Fakó bőr

A hideg időszakban sokan úgy érzik, hogy teljesen fakó, élettelen a bőrük, amiben sokszor van is némi igazság. Ezt elkerülendő nagyszerű hatást tehet a hideg-melegvizés váltózuhanly, illetve a rendszeres masszírozás. Az arcodon is nyugodtan használható a változózuhanly, illetve a masszázst is.

Cserepes ajkak

Ajkaink könnyen kiszáradnak az őszi-téli szezonban, aminek több oka is lehet. Először is, kevesebb folyadékot fogyasztunk, s a dehidratáltság a többi között az ajkakon is

Ápolási tippek őszen

rögtön jelentkeznek. Elsőként tehát a megfelelő mennyiségű folyadékról kell gondoskodnunk. Másodsorban az ajkakát óvni kell a hidegtől és a szélről, a különböző tápláló ajakbalzsamok használatával. Ha pedig már megtörtént a baj, fogkefével óvatosan dörzsöld át a szádat, majd kenj rá mézet vagy ajakbalzsamot, és hagyd, hogy a hatóanyagok alaposan beszívódjanak.

Fénytelen haj

A hideg és a sapka viselése megviselheti a hajunkat. Ezek nyomán olyan problémák jelentkezhetnek, mint a gyorsan zsírosodó haj, a korpás, viszkető fejbőr és a fénytelen hajkorona. Az olajos ápolókat ekkor sem szabad félretenni, de arra nagyon ügyelj, hogy a fejbőröd nehegy megfázzon. Hidegben mindig gondosan szárítsd meg a hajtöveket, ezzel a legtöbbször elkerülheted a viszketést és a hámást is.

Pótold belülről!

A legtöbb szépséghiba belső forrásból ered, így nem csoda, hogy őszen és télen felerősödnek a problémák. Ekkor jóval kevesebb vitamint és ásványi anyagot fogyasztunk, nem iszunk elegendő folyadékot, és még a hideggel is meg kell küzdenünk. Ezért nagyon fontos, hogy a hideg hónapokban még több figyelmet fordíts az egészséges életmódra.

Milyen a bőrtípusod?

Ahhoz, hogy megfelelően ápoljuk arc bőrünket, első lépésként meg kell tudnunk, milyen típusú arc bőrünk van. Fontos tudni, hogy bőrünk állapotát sok tényező befolyásolja, ami változást okoz, ezért nem elég egyszer megállapítani a bőrtípust. Ilyen tényezők lehetnek az életmód, az életkor, de olyan környezeti hatások is, mint az időjárás, évszak, a víz keménysége, lakóhelyünk klímája. Ha már ismered bőrtípusod jellemzőit, könnyedén észreveszed magad is, ha változás történik arc bőrödön. A legbiztosabb módszer, ha felkeresel egy szakembert, bőrgyógyászt vagy kozmetikust, aki segít neked megtalálni a választ. Különösen a problémás bőrrel érdemes szakemberhez fordulni, hogy mielőbb megtaláld és felszámold a probléma okát. Természetesen magad is juthatsz eredményre, ha tudod, mi jellemez egy-egy bőrtípust. Ebben segíthet a következő leírás.

Normál bőr

Felszíne sima, rózsás, egyenletes színű, egészséges fényű. Jó a vérkeringése, szemmel alig látható pórusok vannak rajta, mitesszerek nincsenek. Pattanás ritkán fordul elő. Rugalmas, bársonyos tapintású. Nyáron zsírosabb lehet, fűtési szezonban pedig szárazabb a megszokottnál.

Zsíros bőr

Olajosan fénylik a felszíne, mitesszeres, gyakran pattanásos, aknés, jól látható, tág pórusokkal.

Száraz bőr

Hámlásra hajlamos, könnyen kicserepesedik. A szokásosnál vékonyabb, átlátszó. Szürke, fakó színű, csökkent rugalmasságú. Korán ráncosodhat, vízhiányos.

Zsírhíányos bőr

Egészséges, üde színű, rugalmas. Előfordulhat mitesszer is kis számban.

Kombinált/kevert bőr

A felsorolt bőrtípusok keveréke. Leggyakrabban zsíros a T-vonal (homlok, orr, áll).

Érzékeny bőr

Bármely típus lehet érzékeny. Kipirosodik, viszket, könnyen leég napsütésnél, a kozmetikai szerekre rosszul reagál. A bőrápolás fontos momentuma, hogy a bőrtípusunknak megfelelő kozmetikumokat használjuk. Ha megállapítottad a saját bőrtípusod, könnyebben megtalálod a neked való termékeket.

Futás hidegben

Ősszel és télen nehezebb futni: sötét van, és hideg. Amikor hideg van, akkor az izmaid is hidegek, és kevésbé tudnak hatékonyan mozogni. Ilyenkor fontos, hogy hosszabb ideig melegíts be és végezz nyújtásokat. Ezeket a gyakorlatokat még házon belül, a melegben végezd el, a bemelegedett izmok segítenek a sérülések elkerülésében. Tervezz előre, de az időpont megválasztásában légy rugalmas! Ha tudod, hogy az időjárás romlani fog, akkor inkább dönts úgy, hogy naposabb időben fogsz futni menni! A nagyon hideg napokon válassz más edzési lehetőséget: fuss futópadon, vagy ússz a szabadtéri futás helyett!

Hidratáció

Fontos, hogy a téli hónapokban is hidratált maradj. Valószínűleg ilyenkor jobban fogod kívánni a meleg italokat, bátran igyál ilyeneket! Tartsd fent az egészséges egyensúlyt, biztosíts elegendő mennyiségű és megfelelő minőségű folyadékot, hogy újra erőre kaphassanak az izmaid! Egyél sok friss gyümölcsöt és zöldséget, ez erősíti az immunrendszered védekezőképességét!

Hogyan maradj biztonságban futás közben?

- Próbálj meg csapatban vagy egy társal futni, ez motiválni fog mindkettőtöket a hideg napokon.
- Válassz jól megvilágított, lakott útvonalat, különösen akkor, ha sötétedés után futsz!
- Ha lehetséges, akkor az útvonal tervezésekor először mérd fel a környéket. Figyeld meg, hogy vannak-e mások is az úton, akik futnak. Ha igen, azt vedd jó jelnek.
- Figyeld a környék útviszonyait is! Mérd fel, hogy nincs-e sok kátyú az úton, és lehet-e ott másokkal együtt futni.
- Otthon mindenképp mondd el, hogy futni mész, és azt is, hogy milyen útvonalon. Azt se felejtse el megmondani, hogy körülbelül mikor érsz majd vissza.
- Fuss hétvégén, kora reggel! Ilyenkor kevés az autó, nincs sok ember az utcákon, és világos van.
- Ha az utak mellett, forgalommal szemben sétálsz vagy futsz, kerüld el azokat az út mellett parkoló autókat, amelyekben emberek ülnek!

Mit viselj, és mit vigyél magaddal futáskor?

- Világos színű ruhában fuss! Keress olyan ruhát, amin fényvisszaverő csíkok vannak, vagy szerezz be egy könnyű láthatósági mellényt! A lényeg, hogy olyan legyen a ruházatod, ami jól láthatóvá tesz téged.
- A ruhád belső zsebébe vagy egy övtáskába pakold a szükséges dolgokat, amiket vinned kell magaddal!
- Kerüld a kapucnis felsőt vagy az olyan sapkát, ami korlátozhatja a látásodat!
- Vigyél magaddal mobilt! Ez lehetővé teszi, hogy ha baj van, segítséget hívj. Ha változott a terved, értesítsd az otthoniakat, így nem fognak aggódni érted!

Mennyi ruhát viselj a hidegben?

A legjobb módja annak, hogy melegen tarthasd a tested, az, ha három réteg ruhát veszel magadra. Az alapréteg közvetlenül a bőröddel érintkezik, ezért könnyű, nedvszívó anyagból legyen! A középső réteg kevésbé feszüljön, de még ez is lehet nedvszívó anyagból. A külső réteg védelmi funkciót töltsön be! Legjobb erre a célra egy cipzáras mellény, ez védelmet nyújt a természeti elemektől, és hagy szellőzni is. Ha meleged lenne futás közben, akkor ezt a réteget leveheted, ha fázol, akkor felveheted. Ne feledkezz meg a lábadról sem! Hűvös napokon viselj vékony harisnyát a nadrág alatt, télen vastagabbat vegyél fel! Szükséged lehet sapkára, kesztyűre és zoknira is, próbáld ezeket is könnyen szellőző anyagból választani! A sapka elengedhetetlenül fontos, mivel ez megakadályozza a hő veszteséget a fejről, így nem fogsz megfázni.

TÁPLÁLKOZÁS

A gesztenyétől okosabbak leszünk

Nemcsak finom, nagyon egészséges is, így bármelyik elkészítési formáját választjuk, szervezetünk mindenképpen csak jól járhat! A gesztenyét nagyon sokan szeretjük sültve, pürének vagy süteménybe. Ráadásul igazi otthonos hangulatot tud varázsolni a konyhába a sült gesztenye illata, de akár a sarki gesztenyesütő látványa és illata is képes felvidítani bennünket.

Vitaminforrás

A gesztenyében kifejezetten nagy mennyiségben találhatóak meg a B₁-, B₂-, B₆-, C- és E-vitaminok. Különösen az E-vitamintartalma miatt ajánlják, ez ugyanis védi a sejtjeinket, antioxidáns hatású.

Gesztenyetea

A gesztenyéből teát is készítenek, melyet már évszázadok óta használnak különböző légzőszervi megbetegedések esetén.

Vitalizálás

Ha gyengének, fáradékonynak érezzük magunkat, együnk egy kis gesztenyét. Hatóanyagai révén élénkít, feltölt energiával, csökkenti a vérszegénységet, segít a kimerült állapot megszüntetésén.

Frissebbnek és erősebbnek fogjuk magunkat érezni tőle.

Feszültségoldó és „okosító”

Tele van magnéziummal, ezért oldja a testi és lelki merevséget: például csökkenti a szorongást, levertséget és egyéb depressziós tüneteket.

Omega-3 zsírsavai „okosító” hatásúak: javítják a koncentrációt és a memóriát; érdekes, hogy a héjától megfosztott gesztenye alakja, akár a dióé, az agyhoz hasonlít.

Mit tudunk az arab számokról?

Az arab számok nem arab eredetűek. A tízes számrendszeren belüli helyiértékes számírás, azaz az összes szám tíz jellel való kifejezése valószínűleg Indiából ered, körülbelül i. sz. 500-ból. Az igazi teljesítmény a nulla számjegy bevezetése volt, azaz a semmi, az üresség jelölése.

Laplace ezt írta a hindu számírásról:

„A hinduktól jutott el hozzánk az a csodálatos számírási rendszer, amelyben minden szám felírható tíz jeggel azáltal, hogy minden jelnek alaki- és helyiértéket tulajdonít. Ez a nagy jelentőségű és zseniális módszer olyan egyszerűnek tűnik, hogy emiatt fel sem tudjuk fogni igazán a nagyszerűségét. De éppen egyszerűsége és a műveletek nagyon könnyű elvégezhetősége helyezi ezt az aritmetikai rendszert a leghasznosabb felfedezések sorába. Hogy milyen nehéz lehetett egy ilyen módszer felfedezése, arra következtethetünk abból a tényből, hogy az ókor két legnagyobb elméjének: Arkhimédésznek és Apollóniosznak a zsenije sem jutott el a helyiértékes számírási rendszer felfedezéséig.”

A hinduktól azután valóban arab közvetítéssel érkezett Európába a hindu számírás. Az első európai, aki bizonyítottan használta a hindu-arab számírást, Gerbert szerzetes volt, aki később II. Szilveszter pápaként István királynak küldött koronát. A hindu-arab számírás a római számokat a XVI. századra szorította ki Európából. Maguk a számjegyek sokáig nem voltak egységesek Európában. Mai alakjukat csak hossz- és átalakulás során nyerték el; először az 1-es és a 8-as, majd a 9-es alakult ki a mai formában. Rómából származnak a római számok?

Sokan úgy tartják, hogy a jelölések a kézhasználatból erednek. I, azaz egy ujjamat mutatom. A tízes jele úgy jött létre, hogy kilenc vonalat rajzoltak egymás mellé, majd egy ferde vonallal áthúzták. Később ennek rövidítése lett az X jel. Ennek fele pedig az öt, tehát az X jel kettévágva. Az M a mille (latinul ezer) szó rövidítése, a C pedig a centum (latinul száz). Ha ezeket leírva kettévágjuk, megkapjuk az L és D betűket.

A római számokat a 14. (vagy, hogy stílusosak legyünk: a XIV.) században kezdték el kiszorítani az arab számok. Manapság már nem sok helyen fedezhetők fel ezek az ősi jelek. Hónapok és századok jelölésénél, emeletek jelzésénél, esetleg az órák számlapján találkozhatunk velük. Sorszámozásnál vagy dinasztikák neveiben használatosak még (például: IV. Béla). Római számokkal jelölik némely kártyánál is az értékeket (például a tarotban vagy a magyar kártyánál).

Néhány szabály, amit mindenki ismer a római számokkal kapcsolatban:

Tudtad-e?

* A rómaiaknál nem jelölik a nullát. A római számrendszer ugyanis additív, azaz nem helyiértékjelölő, így nullára nincs szükség. Ha kiejtjük, hogy 2015, ott sem ejtjük a nullát, ezért jelölünk sem kell írásban: MMXV.

* A legnagyobb szám, amit római számokkal le lehet írni a 3999. A szabályok ismeretében nyilvánvaló: MMMCMXCIX. Ugyanis három egyforma számot lehet maximum egymás mellé írni. A 4 ezer feletti számok jelölésére kezdetben az I és egy fordított C szimbólumot „C” használtak. Később ezt megváltoztatták: egy vízszintes vonal a betű felett ezerszerest jelölt, a betű mindkét oldalán szereplő függőleges vonal pedig százszorost jelölt.

– Az eggyessel kezdődő számok maximum háromszor ismétlődhetnek (III, XXX és CCC és MMM). Nem vonható ki és nem ismételhető meg az V, L és D.

– Ha egyik számjegyet többször – de legfeljebb háromszor – egymásután írjuk, akkor azokat össze kell adni! Például: XXX=10+10+10=30

– Ha a nagyobb értékű számjegy után kisebb áll, akkor ezeket össze kell adni. A kisebb számjegy ismétlődhet is (legfeljebb háromszor)! Például: VIII=5+3=8

– Ha kisebb értékű számjegy áll a nagyobb értékű előtt, akkor a kisebb értékűt ki kell vonni a nagyobból. Ekkor nem ismétlődhet a kisebb számjegy! Például: XC=100-10=90

A római számok eredete az ókori Rómába nyúlik vissza. Valószínűnek látszik az etruszk eredet is. A kis értékű számjegyek akár a rovásfák utódainak is tekinthetők. Néhány kiválasztott betűnek számértéket adnak, és ezek kombinációival írják le a számokat. Ahogy ma ismerjük őket:

- I = 1
- V = 5
- X = 10
- L = 50
- C = 100
- D = 500
- M = 1000

Számok rovással

X	IIII	IIII	IIII	IIII	V	IIII	IIII	II	I
10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
✱	✱	XV	V	XX	VX	IX			
1 000	100	60	50	20	15	11			
✱✱	✱✱	✱✱	✱✱						
1 000 000	100 000	10 000	2 000						

Számadó és számvevő juhászaink átadás-átvételkor számot tudtak adni az állatok darabszámáról. Ezt rovásbetűkön örökölték meg. Ennek a legegyszerűbb változatát sem lehetett hamisítani, ugyanis úgy készült, hogy miután fölrották az átadott és átvett darabszámot a botra, azt hosszában elrepszttették. Az egyik felét a számadó, a másikat pedig a számvevő vitte magával. Mikor a legeltetési időszak után találkoztak, összeillesztették a két fadarabot, és összeállt a teljes kép az eredeti állapotról.

Természetesen, a rovásszámok is jobbról balra íródnak, akárcsak a rovásírás betűi.

Ez talán az egyik legrégebbi történet, mely egy véletlen felfedezésről szól. A Kr. e. harmadik században történt, hogy Arkhimédész, az ismert természettudós, elment fürdőzni. Fürdőzés közben észrevette, hogy miközben ő belemerül a vízbe, valamennyi víz kicsordul a kádból. A történet szerint felismerésének annyira megörült, hogy hangos HEURÉKA! kiáltásokkal, anélkül, hogy felöltözött volna, meztelenül szaladt haza dolgozni az észrevételen. Sokan kétségbe vonják a történet valóságtartalmát, ám ettől függetlenül ő fedezte fel a felhajtóerőt, és ezzel megszületett Arkhimédész mai napig használt törvénye is.

Az első chips

Ez ugyan nem változtatta meg a világot, de ennek a véletlennek köszönhetjük egyik kedvenc nassolnivalónkat. Meglepő lehet, de a legelső adag elkészítését bosszú vezérelte. 1853-ban egy New York állambeli kisvárosban, Saratogában az egyik vendég folyton-folyvást visszaküldte a rendelt sült krumpliját az étterem szakácsának, George Crumnak, mondván: túl vastag a krumpli, és nem sült át rendesen. George újra és újra elkészítette a rendelést, ám a kevec vendégnek sosem tetszett a felszolgált éték. Crum hamar megunt, és, hogy megleckéztesse az elégedetlen vendéget, olyan vékony szeletekre vágta a krumplit, amennyire csak tudta, majd jó ropogósra sütötte, sőt a végén még alaposan meg is sózta. A várt bosszúság elmaradt! A leckének szánt éték hatalmas sikert aratott a vendégek között. Így készült el az első adag chips.

Penicillin

Kevésbé étvágygerjesztő téma, és nem is az igazán érdekes találmányok sorát gyarapítja,

Heuréka!

sokkal inkább hatalmas mérföldkő az orvostudomány történetében, de mindenképpen érdemes megemlíteni a penicillin felfedezésének történetét. Az 1900-as évek elején a skót immunológus, Alexander Fleming bezárta laboratóriumát, és szabadságra ment. Visszatértekor az egyik félredobott petricsészében érdekes dologra lett figyelmes. A tálkában egy penészgombafolt volt, amely – érdekes módon – elpusztított maga körül egy körben minden baktériumot. Fleming rájött, hogy ennek a penésznek baktériumölő hatása van, és ebből fejlesztette ki a penicilint, melyet azóta antibiotikumként széleskörűen alkalmaznak.

Pálcikás fagyfalt

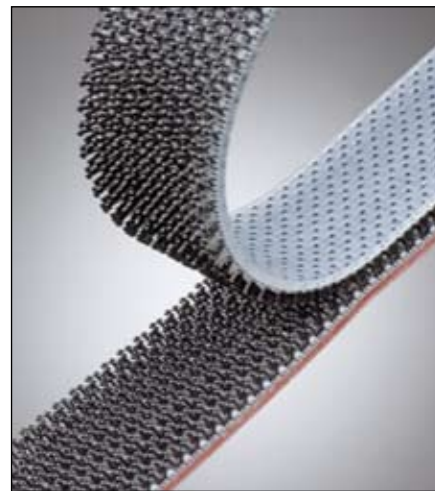

Frank Epperson elmondása szerint körülbelül 11 éves korában készíteni akart magának egy akkor kedvelt üdítőt, szódaporból készült szén-savas gyümölcsös italt, ám a poharat kint felejtette a hidegben a kanállal együtt. Reggelre, mire eszébe jutott, az már megfagyott a teraszon, így amikor a kanalat ki akarta venni a pohárból, az egész megfagyott folyadék kijött vele együtt. Így született meg az első házi készítésű pálcikás finomság, még mielőtt a fagyasztószekrények használata elterjedt volna a háztartásokban. Ám a kisfiú nem kürtölte világgá újítását. 18 éven át titokban tartotta, mire piacra tudta dobni az első darabot Epsicle néven, ami a családnevéből jött. Később Popsicle néven szabadalmaztatta találmányát.

Gyufa

Az érdekes találmányok sorát tovább növeli a sokak által magyar találmánynak elkönyvelt gyufa is. Igaz Irinyi János, magyar vegyész dolgozta ki és szabadalmaztatta a zajtalan és robbanásmentes gyufát 1836-ban, ám a gyufa legelső verziójának megalkotója John Walker volt 1826-ban. Az angol vegyész elmondása szerint munkája során az egyik keverőpálcájára ráragadt egy anyag, amit sehogyan sem tudott leszedni róla.

Végül a pálcát a padlóhoz dörzsölve próbálkozott, hátha így el tudja távolítani az odaragadt anyagot, ám ekkor az a dörzsölés hatására meggyulladt. Így született meg az első dörzs-gyufa.

Tépzár

A tépzár feltalálása George de Mestral nevéhez fűződik. Tett egy sétát az otthonához közeli erdőben. Hazatérte után meglepődött a ruhájába tapadt bogáncsok miatt. Miután kiszedte az összeset, megvizsgálta, hogy mégis mitől tapadtak olyan erősen a ruhájába a bosszantó termékek. Mikroszkóp alá téve a növényeket, figyelmes lett a rajtuk lévő kis kampó formájú részecskékre. Ezek akadtak a ruhája száljaiba, ezért ragadtak rá a darabok. A mérnök úrnak tulajdonképpen csak le kellett utánoznia a bogáncson megfigyelt kampóformákat, így egyszerűen meg tudta alkotni az első tépzárát.

Mikrohullámú sütő

Percy Spencer amerikai mérnök és feltaláló egy radarvédelmi kutatóprojektben dolgozott a II. világháború alatt. Egyszer csak észrevette, hogy amíg a radar közelében tartózkodott, megolvadt a zsebében lévő cukorka. Ezután kukoricaszemeket helyezett a készülék közelébe, ami rövid időn belül kipattogott. Ezután Percy kidolgozott egy olyan gépet, ami nagyban meggyorsította az élelmiszerek felmelegítését. A berendezést először csak éttermek konyhájában használták, aztán 1976-tól vált elérhetővé a háztartások számára is.

Biztonsági üveg

Van, hogy egy érdekes találmány felfedezése egy kis ügyetlenkedés vezet. Így volt ez a biztonsági üveg feltalálásakor is, aminek azóta rengeteget köszönhetünk. 1903-ban Edouard Benedictus munka közben véletlenül leverte egy lombikot, ami a földre zuhant. Legnagyobb ámulatára az üvegszilánkok nagy része nem pergett szét. Asszisztensével úgy vélték, hogy az üvegben lévő folyékony műanyag tartotta a darabokat össze. Így született meg a biztonsági üveg ötlete, mely később igen hasznosnak bizonyult. Számos területen alkalmazzák, például az autógyártásban. A gázmaszkok is ilyen üveggel vannak ellátva.

Matematikus és átlagember

Mi a különbség egy átlagember és egy matematikus életmódja között?

- Az átlagember halmozza az élvezeteket.
- A matematikus pedig élvez a halmazokat...

Matematika és evés

Mi a közös az evés és a matematika között?

- A szám...

Kérek...

Végtelen számú matematikus megy be a kocsmába. Megszólal az első:

- Kérek egy korsó sört!

Megszólal a második:

- Kérek egy fél korsó sört!

Megszólal a harmadik:

- Kérek egy negyed korsó sört!

- A nénikétekkel szórakoztatok! - mondja a csapos, és kirak két korsó sört.

Még csak olvasni kellene

Ellesett beszélgetés egy 8 éves kisfiú és 5 éves húga között...

A kislány így szól a bátyjához:

- Gyere, segíts felinstallálni ezt a játékot!

Mire a fiú:

- De buta vagy! Nem tudsz installálni?

Válasz:

- Az installálás már megy, csak olvasni nem tudok!

Matektanár

Milyen az átlagos matektanár?

Szigorú, monoton, nő.

A matematikus, a fizikus és a mérnök

A matematikus, a fizikus és a mérnök azt a feladatot kapja, hogy határozza meg egy pöttyös labda térfogatát.

- A matematikus a gömb térfogatának képletével megoldja.

- A fizikus vízbe teszi a labdát, és Arkhimédész törvényének segítségével kiszámítja.

- A mérnök pedig előveszi a pöttyös labda-katalógust, és kikeresi mennyi a szabványos térfogat.

A matematikus és a fizikus

Hogyan főz teát a matematikus és a fizikus?

- Mindketten teletöltik a teáskannát vízzel, meggyújtják a gázt, felteszik a vizet főni, ha kész, leveszik, és beleteszik a teát.

És mi történik, ha a teáskannában már van víz?

- A fizikus meggyújtja a gázt, felteszi a vizet, ha felforrt, leveszi, és beleteszi a teát.

- A matematikus kiönti a vizet a kannából, és ezzel visszavezette a problémát a már korábban megoldott feladatra.

Még mindig nincs meg?

- Papa, azt a feladatot kaptuk, hogy keressük meg a $\frac{2}{3}$ és a $\frac{5}{7}$ közös nevezőjét - panaszkodik Pistike.

- Érdekes. Harminc évvel ezelőtt mi is a $\frac{2}{3}$ és az $\frac{5}{7}$ közös nevezőjét kerestük. Azóta sincs meg?

Biológiórán

A tanárnő felszólítja Móríckát:

- Móricka, milyen állat a kolibri?

- A kolibri az egy nagyon-nagyon különleges hal.

- No, de a kolibri repül és a fán él. Móricka gondolkodik kicsit és kivágja:

- Ugye mondtam, hogy nagyon különleges?

Kapcsolat

Két informatikus beszélget.

- Neked mi volt eddig a legkomolyabb kapcsolatod?

- A megabites ADSL.

Matematikus gyerek

Az elsős kisfiú kérdezi matematikus apukájától:

- Apu, hogy kell írni a nyolcast?

- Hát, fiam, pont úgy, mint a végtelent, csak forgasd el $\pi/2$ -vel...

Einstein

- Hogy hívják Albert Einstein torz testvérét?

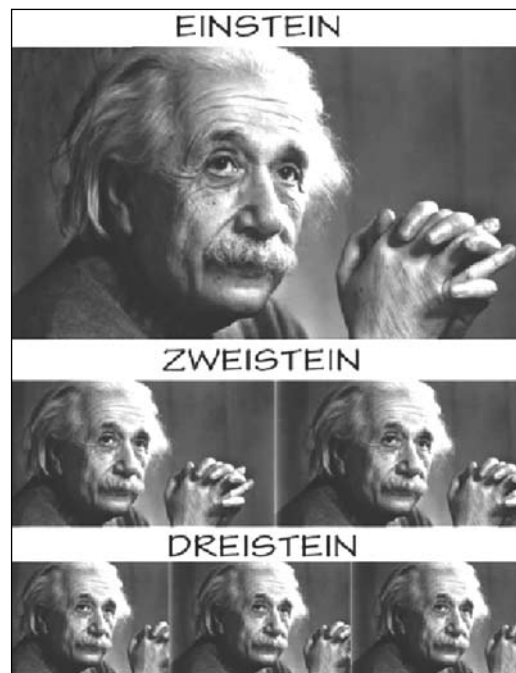
- ???

- Frank Einstein.

Mit csinál?

- Mit csinál a tudós, ha unatkozik?

- Feltalálja magát!

Egy tanár gondolatai dolgozat íratása közben

„Ez igen! Erre számítottam! Bámulnak maguk elé, mint borjú az új kapura. Még nem tértek magukhoz az első megdöbbenéstől. Úgy teszek, mintha nem rájuk figyelnek. Hadd kezdjenek mozgolódni. Kovács már lapozgatja is a könyvet. Azt hiszi, nem látom. Simán kiküldhetném. De minek? Úgyis rossz képletet másol ki. Így is elégtelen, s még nem is voltam szigorú! Még puskázhatott is. Aha! Barabás rátalált a jó képletre. Legalább is azt hiszi. De téved. A jó képlet bent sincs a könyvben. Helyesebben benne van, csak hibásan. Nem véletlenül választottam ezt a példát. Itt ma mindenki egyest ír. Majd a nagy dolgozatra rendesen felkészülnek. Akkor majd kapnak egy primitív példát, amit egy általános iskolás is meg tud oldani. Éppen ez fogja megzavarni őket. Majd elbojnyolítják az egészet. Helyes! Barabás kirakta a dolgozatát a pad szélére, a háta mögött ülő már másolja is. Szepesi meg leírta egy kis fecnire a példát, s odaadta az előtte ülőnek. Nagyszerű! A várt sebességgel terjed az egyes. Horváth túl akar járni az eszemen. Megint jól felkészült, és a helyes képletet is tudja. Már legalább öt perce készen van, és büszkén feszít. Na, nem sokáig! Számítottam rá, ezért tegnap délután felírtam a padjára a helyes összefüggést. Most szépen arra ballagok, és véletlenül észreveszem. Na, megvolt! Még neki állt feljebb! Nagyon elkanászodtak ezek a mai fiatalok! Úgy látom, mindenki befejezte, beszédhetem.

Így kell dolgozatot javítani! Nem kell utána óráig vesződni. Az egészet kijavítom egy perc alatt!”

FEJTÖRŐ

Kutyatáv

Egy eltévedt kutya öt napig kóborolt. Első nap megtett egy bizonyos távolságot, majd a további napokon mindig egy kilométerrel többet haladt, mint az előző napokon. Mire az ötödik nap végére hazaért, már összesen 55 km-t tett meg. Mennyit ment az utolsó napon?

Furfangos szolga

Egy fogadóban az egyik vendég azzal gyanúsította a szolgáját, hogy az ellopta az összes pénzét. A furfangos szolga ezt mondta: „Való igaz, hogy elloptam.” Mikor megkérték a szolgát, mondja meg, mennyi pénze volt a gazdájának, a szolga így válaszolt: „Ha az ellopott összeghez 10 rubelt adunk, annyit kapunk, amennyi az én fizetésem, ha viszont 20 rubelt adunk az ellopott pénzhez, akkor a havi fizetésem kétszeresét kapjuk.” Mennyi pénze volt a vendégnek, és mennyi volt a szolga havi fizetése?

Kösd össze!

Az eszperente nyelv neves íróink kedvenc szórakozása volt. Csak egyetlen magánhangzót használtak fel, ez pedig az e volt. Kösd össze a szavakat az eszperentéül megfogalmazott jelentéssel!

1. szófogadó	A – mellette melegszer telente
2. kályha	B – kellemetlen kevert szer, melyet beteg vesz be
3. orvosság	C – engedelmes
4. esernyő	D – szerkezet, mely reggel csengetve felkelt
5. fejtörő	E – mennycseppek ellen felemelt nyeles, feszes, fekete lepellel fedett szerkezet
6. ébresztőóra	F – rejtelmes jelek, melyeket meg kell fejtened

Játék összetett szavakkal

A pontok helyére ugyanazt a szót beírva minden esetben értelmes, összetett szót kapunk. Melyik ez a szó?

I. kamasz-
utó-
reform-
hős-
csecsemő-

II. -forrás
-törés
-szóró
-év
-másolat

III. -fészek
-jelző
-kár
-oltó
-vész

Tudtad-e?

Az ókori Mexikóban mindössze kétféle háziállatot tartottak: kutyát és pulykát.

Az indiai orrszarvúnak 2, az afrikainak 1 tüske van.

Egy tehén elérheti a 700 kg tömeget, és napi 28 kg táplálékot is fogyaszthat.

Testük méretéhez képest a bogarak a legerősebb állatok bolygónkon. Egy orrszarvúbogár például saját tömegének 850-szeresét képes elvinni a hátán.

A jegesmedvék a hőszigetelő bundájuk miatt nem észlelhetők infravörös kamerával.

Az Amazonas folyó mentén találtak egy 8 millió éves aligatorköveletet, amely egy 12 méter hosszú és kb. 18 tonnás állattól származott.

Az állatvilág második legnépesebb törzse: a puhatestűek.

A bölömbika egy gázlómadár, párzása idején bömbölő hangokat hallat, innen ered az elnevezése.

Keresd meg a malacot a csirkék között!

Kvíz

Hol található a Golden Gate híd?

San Francisco, New York, Boston

Melyik évben kezdődött a II. világháború?

1940, 1941, 1939

Mi a neve a hím pulykának?

gácsér, kakas, gúnár

Mi a harmónium?

összhangzás, hangszer, üveges szekrény

Milyen színű a gyengén látók, vakok botja?

szürke, fehér, fekete

Kenyérsütéshez mire nincs szükség?

liszt, tej, élesztő

Hány sejtől áll a tojás?

kettő, sok, egy

Színezz

oldalt a bokor mögött. Nézd a füleit!)
Keresd! a csirkék között valóban megbújt egy malac, még hozzá jobb
Játék összetett szavakkal: -kor, fény-, tűz-
Kösd össze: I. - C, 2. - A, 3. - B, 4. - E, 5. - F, 6. - D
Kvíz: San Francisco, 1939, kakas, hangszer, fehér, tej, egy
10 rubel.

Furfangos szolga: Felírhatjuk egyenlet formájában: $2(X+10)=X+20$,
ebből X az ellopott összeg. Azt kapjuk, hogy $2X=X$, vagyis X csak 0 lehet.
A gazdának tehát nem volt semmi pénze, a szolga fizetése pedig havi
10 rubel.
Ebből $5x=55-10=45$, x tehát 9. Az ötödik napon a kutya tehát $9+4=13$
km-t tett meg.
Furfangos szolga: Felírhatjuk egyenlet formájában: $2(X+10)=X+20$,
ebből X az ellopott összeg. Azt kapjuk, hogy $2X=X$, vagyis X csak 0 lehet.
A gazdának tehát nem volt semmi pénze, a szolga fizetése pedig havi
10 rubel.

A helyes válasszal BÖGRÉT nyerhetsz!

A 28. számunkban egy jó tarka pólót mutattunk meg nektek, kérdésünk pedig arra vonatkozott, milyen eljárásnak köszönhetően lett olyan tarka, amilyen. Aki táborokba jár, talán könnyebben rájött a helyes válaszra, arra, hogy batikolásnak nevezik az eljárást. A batikolás egy textilfestési eljárás, melynek lényege, hogy az egyszínű anyagra csomózással vagy hajtogatással viszik fel a mintát, majd az egész anyagot festékbe helyezik. A spárta lebontása után előjön a világos színű minta. Játékunk nyertese a **királyhalmi Nagygyörgy Zsóka**, a **Petőfi Sándor iskola nyolcadikos**a. Jutalmát a jövő hónap elején postázzuk.

És most jól nézzétek meg e heti számunk nyemrénykérdését! Kit ábrázolhat a karikatúra és melyik nagy találmány készül „megszületni”? Ha tudjátok a választ, akkor ne sokáig habozzatok, hanem mielőbb küldjétek el válaszo-
kat címünkre, és máris esélyesek lesztek egy Jó Pajtás feliratú bögrére! **Megfejtéseket 2018. november 5-éig várjuk.** Levélcímünk változatlan: Jó Pajtás, Vojvoda Mišića 1., 21000 Novi Sad, e-mail: jopajtas.szerk@magyarszo.rs

Kérjük, a nevetek mellett tüntessétek fel iskolátok nevét, az osztályt és a lakcímet is!

Sírok, tökfek és koponyák

Híreket olvasva, a különböző csatornák híradóit nézve elképesztően széles palettájával szembesülünk az élet nehézségeinek. Terrorizmus, gyilkosságok, rablások, betegségek, környezetszennyezés, természeti katasztrófák. Ezt ellensúlyozandó arról is értesülünk a tévéből, hogy hány aranyos kis főkakolyok született az állatkertben, hogyan táncolt egy nagy a tehetségkutatón. Botrányok és szenzációk, fantasztikus és lehangoló váltja egymást. Mintha két valóság létezne, az egyikben az élet csodálatos kaland, a másikban az élet a szenvedések és megpróbáltatások sorozata. Átmenet nincs. Én mégis meg merem kockáztatni azt, hogy az élet ennél kissé összetettebb. De nem csak az élet, hanem a halál is, és az is, hogy mi magunk mit kezdünk vele, vagy hogyan állunk az elmúláshoz. Minden évben fellángol a vita arról is, hogy mi köze a halloweennek a mi vidékünkhez. Valójában nem sok. A mindenszenteket megelőző este (október 31.) maszkos ünnepét az írek hozták létre, terjesztették el, és inkább a halál kigúnyolásáról, a félelem legyőzéséről szól. Európa többi részén viszont inkább a mindenszenteket és a halottak napját ünnepeljük (november 1. és 2.). Csendesen, emlékezve. Ilyenkor kivirágognak, megnyílnak a sírkertek, temetők. A mécsek százai, ezrei fénnel festik be a sírokat, fejfákat. Meghitt és bensőséges, de abban, hogy ilyen fontosságot tulajdonít a látványnak, nagyon is rokona a mexikói halottak napi ünnepnek is. Ők sokkal zajosabban ugyan, de szintén emlékeznek halottaikra. Ünneplik elhunyt szeretteiket, felidéz-
zik a jó dolgokat (a Coco című animációs film dolgozza ezt fel remekül). Mindez nem a félelemről szól, hanem az újjászületés iránti vágyról. Akármilyen vár ránk a földi élet után, az ittmaradottak tovább hordozzák szeretteiket azokban a történetekben, gondolatokban, amelyek róluk szólnak. Innen nézve az élet nem ér véget a halállal, hanem a történetekben folytatódik. A kövek, amelyeken lépdelünk, a folyó, amelyben úszunk, a fa, amelyet elültetünk, a könyvek, amelyeket megírunk, gyermekeink – mind hordozzák arcképünk, visszhangozzák elődeink életét és a miénket.

Herédi Károly

Lekottázták a pi-t

Kinek ne lenne ismerős matematikai tanulmányaiból a görög ábécé π , azaz **pi** betűjével jelölt számsor, amit két tizedesjegy pontossággal alighanem mindenki fel tud idézni. A pi egy matematikában és fizikában használt valós szám, értéke egészen pontosan nem meghatározható, de nem más, mint a kör kerületének és átmérőjének hányadosa. Mivel irracionális szám, tizedestört alakja végtelen, számjegyei nem ismétlődnek periodikusan. Arkhimédész görög tudós 22/7 alakban használta. Közelítő értéke: 3,1415926535 8979323846 2643383279 5028841971 6939937510...

David Macdonald volt az, aki ötven tizedesig lekottázta a pi értékét, és zongoradarabot írt úgy, hogy a billentyűket számértékekkel látta el. Hallgassuk meg: <https://youtu.be/wM-x3pUcdeo>

A Jó Pajtás megjelenését támogatja

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
82+79(02.053.2)
ISSN 0350-9141
COBIS.SR-ID
16225794

Vajdasági magyar
gyermeklap

■ Megjelenik a tanévben minden csütörtökön ■ Első szám: 1947. január 1. ■ Alapító (laptulajdonos): Magyar Nemzeti Tanács ■ Kiadja a Magyar Szó Lapkiadó és Nyomdaipari Kft., 21000 Novi Sad, Vojvoda Mišića 1., Szerbia ■ A kft. igazgatója: **Ökrész Rozália** ■ A Magyar Szó napilap főszerkesztője: **Varjú Márta** ■ A Jó Pajtás hetilap és a Mézeskalács havilap felelős szerkesztője: **Nagy Magdolna** ■ Tördelés és grafikai szerkesztés: **Buzás Mihály** ■ Lektor: **Tóth Eszter** ■ Állandó munkatársak: **Bori Mária, Herédi Károly, Koncz Erzsébet, Lukács Melinda** ■ Telefon: 021/457-100 ■ Kéziratokat és képeket nem őrzünk meg és nem küldünk vissza ■ Terjeszti a Magyar Szó Lapkiadó Kft. terjesztőosztálya, telefon: 021/557-304, e-mail: plasman@magyarszo.rs ■ Dinárfolyószámla: 160-920019-57 Banka Intesa Novi Sad (feltüntetni: Jó Pajtás-előfizetésre!) ■ Előfizetés egy évre (kb. 38-42 szám) 2000 dinár (csak belföldi kézbesítéssel) ■ Előfizetés egy évre (külföldre): a postaköltség változásának függvényében (érdeklődni e-mailben) ■ Készül a Magyar Szó Kft. FORUM Nyomdájában, Újvidéken ■ Jó Pajtás az interneten: www.jopajtas.com ■ Szerkesztőségi e-mail: jopajtas.szerk@magyarszo.rs